

Isirayila Mangɛe xa Taruxui Sɛniyɛnxi singe Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui findixi Isirayila mangɛe xa taruxui singe nan na. Annabi Samuweli xa kitaabui rapɔnma mange Dawuda xa taruxui nan na. Yi kitaabui fɔlɔma boore rapɔnxi dennaxe.

Alatala nan Dawuda tixi mange ra a xa pama Isirayila xun ma. A xa pama nu rafan a ma, a nu wama e xa bira a xa sɛriye fɔxɔ ra alako dunja xa na misaali to. Dawuda to tin birade Ala fɔxɔ ra, Ala naxa laayidi tongo a bɔnsɔɛ bɛ, e xa lu kibanyi kui abadan.

Dawuda to laaxira, a xa di Sulemani naxa ti Isirayila mange ra. Ala naxa baraka sa a xa fe ma a fanyi ra, a findi mange lɔnnixi banna ra. A naxa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi ti Darisalamu, pama nu sɛrɛxɛɛ bama dennaxe. Kɔnɔ a mu bu, a naxa makuya fɔlɔ Ala xa sɛriye ra, a fa kuye batui masunbu Ala batui ra.

Mange Sulemani to gbilen Ala xa sɛriye fɔxɔ ra, Alatala naxa a xa tinxinyi masen, a fa Dawuda bɔnsɔɛ xuru fɔlɔ. A naxa a lu e xa e jɛrɛ kira jaaxi xɔn ma, kɔnɔ a naxa a masen e bɛ na kira jaaxi e xun tima dennaxe ra. Mange nde bara na fahaamu, a fa gbilen Alatala xa kira ma, kɔnɔ boore mu na mɛ, a xa fe fa rapɔn gbaloe ma.

Mange Dawuda xa waxati Isirayilakae nu itax-unxi bɔnsɔɛ fu nun firin nan na, naxee fatanxi

Annabi Yaxuba xa di fu nun firinyi ra. Ala nu bara Annabi Yaxuba xili masara «Isirayila» ra, a Kanaan boxi fi e ma ke ra, e xili naxa fala «Isirayilakae.» Kono Alatala to Dawuda bonsɔɛ naxankata e xa filankafuiɲa xa fe ra, a naxa bonsɔɛ fu ba e xa yaamari bun ma, bonsɔɛ firin gbansan naxa lu e yi ra.

Na bonsɔɛ firinyi findixi Yudaya nun Bun-yamin bonsɔɛ nan na. Yudaya to xungbo boore be, e birin xili naxa sa «Yudaya.» Na bonsɔɛ fu naxan baxi Dawuda bonsɔɛ xa yaamari bun ma, e fan xili naxa sa na waxati «Isirayila.» Mangeya firin nu na na temui, Yudaya nu na yirefanyi ma, Isirayila nu na koola ma.

Yudaya mangɛɛ kata ne e xa nɲama xa bira Ala xa seriye foxo ra. Kono Isirayila mangɛɛ mu tin na ra, e fa kuyee ti e xa mixie be e xa na batu. Mange Yerobowami naxa na wali kobi folo Beteli nun Dana, a fa yensen boxi birin ma. Mange Axabi naxa Samari findi Isirayila mangataa ra. E na birin naba ne alako nɲama naxa lu siga ra Darisalamu serɛɛɛ bade alo Alatala a yamarixi ki naxe.

Mange Akabu xa waxati, Ala naxa namipɔnme nde rakeli naxan xili Annabi Eliya. A xa fe mu nu rafan mange ma fefe ma, kono Ala naxa a mali a xa kaabanakoe belebelee raba Isirayilakae ya ma, alako e xa gbilen Ala waxɔnfe ma. Na kui Alatala mu tin a xa nɲama rabolode hali e to nu birama yunubie foxo ra. A naxa fe birin naba alako e man xa tin lude a xa mangeya bun ma, e fa a sago raba.

Ala xa fe raba ki nan na ki. A a xa jama jaxankatama alako e xa gbilen a ma. A hinnema e ra temui birin, hali e na kira jaaxi xon ma alako a raponyi e xa kisi soto. A na fe mooli fan nabama to mixie ra. Ala xa won mali na fahaamude. Amina.

Isirayila Mang'ee xa Taruxui Seniyenxi singe

Dawuda xa mang'eya raponyi

¹ Mange Dawuda xa simaya nu bara a ikuya. Xinbeli nu na a fate i temui birin, hali dugie to nu felenma a ma a fanyi ra. ² Na kui, a xa mixie naxa a fala a be, «Ginedimedi nde xa fen i be, naxan meenima i ma, a nu fa a sa i fe ma alako xinbeli xa ba i ma.» ³ E naxa ginedimedi tofanyi nde fen Isirayila boxi ma, han e sa Abisaga Sunamika to. E naxa na xanin mange xon ma. ⁴ Na temedi nu tofan ki fanyi. A nu meeni mange ma, a nu wali birin naba a be. Kono na kui mange mu a kolon gine ra.

⁵ Na temui Xagiti xa di Adoniya naxa a yete ite folo, a nu fa a fala, «N tan nan findima Isirayila mange ra.» A naxa soe nun kuntigi mapereese tongo, a nun korogba tongo suuli. ⁶ A xa simaya kui, a baba Dawuda nu a luxi a yete nan yi, a mu nu a falama a be, «Yi lu, yi mu fan?» Adoniya fate nu tofan ki fanyi. Abisalomi xanbiratoe nan nu a ra.

⁷ A tan nun Seruya xa di Yowaba nun Abiyatari serexedube naxa lan fe keren ma, e xa kafu a ma Adoniya xa mang'eya masoto. ⁸ Kono Sadoki

serexedube, Yehoyada xa di Benaya, Annabi Natan, Simeyi, Reyi, nun Dawuda xa soori senbema'e naxa tondi birade Adoniya foxo ra.

⁹ Adoniya naxa ningee nun yexee borogexie ba serexe ra Soxeleti fanye fe ma, dennaxe na En Rogeli seeti ma. A naxa a ngaxakerenyie, mange xa die, nun mange xa mixie birin xili. ¹⁰ Kono a mu Annabi Natan, Benaya, mange xa soori senbema'e, nun a xunya Sulemani tan xili.

¹¹ Natan naxa a fala Sulemani nga Batiseba be, «I mu a mexi a Xagiti xa di Adoniya bara findi mange ra, a fa li won marigi Dawuda mu fefe kolonxi na fe kui? ¹² Yakosi i naxan nabama, i i tuli mati n ma marasi ra, alako i xa i tan nun i xa di Sulemani nii ratanga. ¹³ I xa siga mange Dawuda yire, i a fala a be, «Mange n marigi, i mu laayidi tongo xe n tan i xa konyi gine be, fa a fala n ma di Sulemani fama mangeya sotode i joxoe ra, a doxo i xa kibanyi kui? Munfe ra Adoniya na findife mange ra yakosi?» ¹⁴ I nun mange woyenma temui naxe, n fan so temui nan na ki wo yire, n fa i xa woyenyi rakamali.»

¹⁵ Batiseba naxa so mange xa konkoe kui. Mange nu bara fori ki fanyi. Abisaga Sunamika nu na meenife a ma. ¹⁶ Batiseba naxa suyidi, a a magoro mange ya i. Mange naxa a maxorin, «Munse niyaxi?» ¹⁷ Batiseba naxa a yaabi, «N marigi, i bara i kali i Marigi Alatala xili ra, a falafe ra a n ma di nan findima mange ra i joxoe ra, a doxo i xa kibanyi kui. ¹⁸ Kono mange n marigi, yakosi Adoniya nan fa findife mange ra, a fa li i mu fefe kolon na kui. ¹⁹ A bara ninge nun

yexee turaxi gbegbe ba serexe ra. A bara mange xa die birin xili, fo n ma di Sulemani, naxan findixi i xa konyi fanyi ra. A bara Abiyatari serexedube nun Yowaba soori mange fan xili. ²⁰ Mange n marigi, Isirayila pama tuli matixi i tan nan na, alako i xa a masen naxan doxoma i xa kibanyi kui i joxoe ra. ²¹ Xa na mu a ra, i na bele temui naxe i benbae fe ma, yi pama fama n tan nun n ma di Sulemani xa fe xun nakanade ne alo kaafirie.»

²² A woyen temui, Annabi Natan naxa mange xonyi li. ²³ Mixi nde naxa a raso mange xa konkoe kui, a a fala, «Annabi Natan bara fa.» Natan naxa a magoro boxi ma mange ya i. ²⁴ Na temui a naxa a masen mange be, «Mange n marigi, i tan nan a falaxi, <Adoniya nan findima mange ra n joxoe ra, a doxo n ma kibanyi kui?» ²⁵ N i maxorinxi ne na ma barima Adoniya jan bara ningee nun yexee borogexi gbegbe ba serexe ra. A bara mange xa die birin, soori mangee, nun Abiyatari serexedube xili. E birin na e degefe yire keren, e a falama, <Kisi na mange Adoniya be!» ²⁶ Konoo, a mu n tan xilixi, n tan naxan findixi i xa konyi fanyi ra. A mu Sadoki serexedube xilixi, a mu Yehoyada xa di Benaya xilixi, a mu i xa di Sulemani xilixi, naxan fan findixi i xa konyi ra. ²⁷ Na fe kelixi i tan na ma, mange n marigi? Munfe ra i mu a fala n tan i xa konyi fanyi be, mixi naxan fama doxode i xa kibanyi kui?»

²⁸ Mange Dawuda naxa a fala, «Wo Batiseba xili n be.» A to so mange yire, ²⁹ mange naxa a kali a be, «N bara n kali Alatala ra, naxan n

natangaxi n ma tɔɔrɛ birin kui, ³⁰ alo n nan n kali Alatala ra ki naxɛ a falafe ra, <I xa di Sulemani nan findima mangɛ ra n ɲɔxɔɛ ra, a tan nan dɔxɔma n ma kibanyi kui,> to yati n fama nɛ na laayidi rakamalide.» ³¹ Batisɛba naxa a magoro, a suyidi mangɛ ya i, a fa a fala «Mangɛ n marigi Dawuda xa kisi abadan!»

³² Mangɛ Dawuda naxa a fala a xa mixie bɛ e xa Sadɔki sɛrɛxɛdubɛ, Annabi Natan, nun Yehoyada xa di Benaya xili. Nee to fa mangɛ yire, ³³ a naxa a masen e bɛ, a naxɛ, «Wo xa n ma mixie tongo, wo xa n ma di Sulemani dɔxɔ n ma sofale fari, wo goro a ra Gixon. ³⁴ Menni, sɛrɛxɛdubɛ Sadɔki nun Annabi Natan xa ture surusuru a xunyi ma, a tife ra Isirayila mangɛ ra. Wo na gɛ na rabade, wo xa feri fe, wo fa a fala wo xui itexi ra, <Kisi na mangɛ Sulemani bɛ!> ³⁵ Na tɛmɛui wo birin xa gbilen, wo xa a dɔxɔ n ma kibanyi kui. A tan nan findima mangɛ ra n ɲɔxɔɛ ra. N bara a ti Isirayila nun Yudaya mangɛ ra.»

³⁶ Yehoyada xa di Benaya naxa mangɛ yaabi, «N ma mangɛ, a xa raba na ki! A xa findi i Marigi Alatala sagoe ra! ³⁷ Alatala nu na n ma mangɛ bɛ ki naxɛ, a xa lu Sulemani fan bɛ na ki. Sulemani xa mangɛya xa gbo dangi n marigi mangɛ Dawuda gbe ra.»

³⁸ Sadɔki sɛrɛxɛdubɛ, Annabi Natan, Yehoyada xa di Benaya, Keretikae, nun Peletakae naxa Sulemani rate mangɛ Dawuda xa sofale fari, e siga a ra Gixon. ³⁹ Sadɔki sɛrɛxɛdubɛ naxa so hɔrɔmɔlingira kui, a feri tongo ture sɛniyenxi nu na naxan kui. A naxa na ture surusuru Sulemani xunyi ma. Na tɛmɛui e naxa sara fe,

nama birin naxa a fala e xui itexi ra, «Kisi na mangɛ Sulemani bɛ!» ⁴⁰ Nama birin naxa bira a foxo ra jɛlɛxinyi kui. E nu xule fe, e nu e xui ite han boxi naxa sɛrɛn na xui ma.

⁴¹ Adoniya nun a xa nama to gɛ e dɛgɛde, e naxa na xui mɛ. Yowaba to na sara xui mɛ, a naxa a fala, «Sɔnxɔɛ mundun na taa kui na ki?» ⁴² Na temui yati, Abiyatari sɛrɛxɛdubɛ xa di Yonatan naxa so. Adoniya naxa a xili, a naxɛ, «Mixi hagigɛ nan i ra, naxan faxi xibaaru fanyi ra.» ⁴³ Kɔnɔ Yonatan naxa Adoniya yaabi, «Won marigi mangɛ Dawuda bara Sulemani ti mangɛ ra. ⁴⁴ Mangɛ bara Sadɔki sɛrɛxɛdubɛ, Annabi Natan, Yehoyada xa di Benaya, Peletakae, nun Keretikae xɛɛ Sulemani matide mangɛ xa sofale fari. ⁴⁵ Sadɔki sɛrɛxɛdubɛ nun Annabi Natan bara ture sɛniyɛnxi surusuru a xunyi ma Gixon, a xa findi mangɛ ra. E birin bara keli mɛnni sɛwɛ kui. Na jɛlɛxinyi bara din taa birin na. Wo na xui nan mɛfe yi ki. ⁴⁶ Sulemani jan bara a magoro mangɛ kibanyi kui. ⁴⁷ Mangɛ xa mixie birin bara fa won marigi mangɛ Dawuda yire, e xa duba a bɛ a falafe ra, «I Marigi Ala xa Sulemani xili ite dangi i tan na, a xa mangɛya xa gbo dangi i gbe ra!» Mangɛ naxa suyidi a xa sade ma. ⁴⁸ A naxa yi masenyi ti, a naxɛ, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala bɛ, naxan mixi nde dɔxɔxi n ma kibanyi kui n ya xɔri.»»

⁴⁹ Adoniya xa mixie a naxee xili, nee birin naxa so sɛrɛnfɛ gaaxui ra. E naxa keli, kankan naxa siga a xɔnyi. ⁵⁰ Adoniya fan naxa gaaxu, a siga hɔrɔmɔlingira, a sɛrɛxɛbade ferie suxu. ⁵¹ Mixi nde naxa a fala Sulemani bɛ a Adoniya

to gaaxuxi Sulemani ya ra, a soxi horomolingira nan kui, a serexebade ferie suxu, a a fala, «Fo mang'e Sulemani xa a kali n be to, a mu n tan a xa konyi faxama santidegema ra.» ⁵² Sulemani naxa yi yaabi fi, a naxe, «Xa a sa findi mixi fanyi nan na, sese mu a toma. Kono xa a sa findi mixi kobi nan na, a faxama ne!» ⁵³ Na kui mang'e Sulemani naxa mixie xee, e xa a ragoro serexebade fari. Adoniya naxa siga mang'e yire, a suyidi a be. Sulemani naxa a fala a be, «Siga i xonyi.»

2

Dawuda xa jungui nun a laaxira temui

¹ Dawuda to a kolon a nu fa na saya kira nan xon, a naxa yi masenyi ti a xa di Sulemani be, a naxe, ² «N na saya kira nan xon ma yi ki alo ibunadama birin. I xa i senbe so, i xa ti gben. ³ I xa i joxo sa i Marigi Alatala xa yaamarie xon ma, i xa bira a xa kira foxo ra. I xa a xa seriye rabatu, i xa a xa yaamarie ratinme. I xa bira a xa lonni foxo ra, i xa a xui suxu alo a sebexi ki naxe Tawureta Munsa kui, alako fe birin xa sooneya i be i siga dede. ⁴ Na nan a toma, Alatala a xa masenyi rakamalima, a naxan masen n be a to a fala, «Xa i xa die fe birin nabama alako e xa e jere n ma kira xon e boje birin na, e nii birin na, Isirayila mang'eya luma e yi ra abadan.»»

⁵ «I a kolon Seruya xa di Yowaba naxan naba n na, i a kolon a naxan naba Isirayila soorie xa mang'ee, Abeneri, nun Amasa ra. A naxa e faxa bojesa waxati, a e wuli maso a xa beleti nun a xa sankirie ma. ⁶ Na kui i xa fere fen alako a naxa siga aligiyama bojesa kui. ⁷ I xa i joxo sa

Barasilayi Galadika xa die xon ma, alako e xa e dege i xa teebili ra, barima e na mooli nan naba n be n nu na n gife i taara Abisalomi ma temui naxe. ⁸ Fo i xa Gera xa di Simeyi Baxurimi xa fe fan mato, naxan fatanxi Bunyamin bonsoe ra. A n danka ne a jaaxi ra, n nu sigafe Maxanayimi loxoe naxe. N to gbilen, a naxa n nalan Yuruden xure biri. Menni n naxa n kali Alatala ra a n mu a faxama santidegema ra. ⁹ Yakosi i naxa dije a ma de. Xaxilima nan i ra, i a kolon a lanma i xa a rasiga aligiyama ki naxe.»

¹⁰ Na temui Dawuda naxa laaxira, a naxa bele a benbae fe ma a xa taa kui. ¹¹ A je tongo naani mang'eya nan naba Isirayila xun ma. A naxa je solofere raba Xebiron, a je tongo saxan nun saxan naba Darisalamu. ¹² A xa di Sulemani naxa magoro a xa kibanyi kui, a xa mang'eya naxa mabanban.

¹³ Xagiti xa di Adoniya naxa siga Sulemani nga Batiseba yire. Batiseba naxa a maxorin, «I faxi bojesa kui?» A naxa a yaabi, «Iyo, n faxi bojesa kui.» ¹⁴ Adoniya naxa a fala a be, «N wama woyen keren nan falafe i be.» Batiseba naxa a yaabi, «Na fala n be.» ¹⁵ Adoniya naxa yi masenyi ti a be, «I a kolon a nu lanma n tan nan xa findi mange ra. Isirayila birin ya nu rafindixi n tan nan ma n xa findi mange ra. Kono Alatala naxa a niya mang'eya xa so n xunya yi ra. ¹⁶ Yakosi, n wama fe keren gbansan nan xon ma i yi, i naxa tondi n be.» Batiseba naxe, «Na fala n be.» ¹⁷ Adoniya naxa a fala, «Yandi, i xa a fala mange Sulemani be a xa Abisaga Sunamika fi n ma gine ra. A mu tondima i be.» ¹⁸ Batiseba naxa

a yaabi, «Awa, n woyenma mange be i xa fe ra.»

¹⁹ Batiseba naxa siga mange Sulemani yire, a xa sa Adoniya xa fe fala a be. Mange to a nga to, a naxa keli a xa kibanyi, a siga a ralande. A naxa a igoro a nga be, a kibanyi gbete maxili. Sulemani nga naxa a magoro a yirefanyi ma. ²⁰ Na temui a nga naxa a fala a be, «N wama fe nde nan xon. I naxa tondi n be.» Mange naxa a yaabi, «Nga, i xa na fala n be, n mu tondima i be.» ²¹ A nga naxa a fala a be, «I xa Abisaga Sunamika fi gine ra i taara Adoniya ma.» ²² Mange Sulemani naxa a nga yaabi, «Munfe ra i Abisaga maxorinma Adoniya be? Na luxi alo i wama n ma mang'eya nan sofe a yi ra, a to findixi n taara ra. I xa a so Abiyatari serexedube nun Seruya xa di Yowaba fan yi ra.»

²³ Na kui mange Sulemani naxa a kali Alatala ra, a naxe, «Ala xa n xun nakana xa Adoniya mu faxama a xa woyenyi xa fe ra! ²⁴ Yakosi, n bara n kali Alatala xili ra, naxan n dɔxɔxi n baba Dawuda xa mange kibanyi kui, to yati Adoniya faxama ne. N bara n kali Alatala ra naxan n ma fe birin sooneyama, naxan bonsɔe fima n ma.» ²⁵ Mange Sulemani naxa Yehoyada xa di Benaya yamari, a xa sa Adoniya faxesa. A raba na ki ne.

²⁶ Na dangi xanbi, mange naxa a fala Abiyatari serexedube be, «Siga i xonyi Anatoti boxi ma. A lan i xa faxesa, kono n bara dipe barima i Ala xa saate kankira xanin ne n Baba Dawuda ya i, i man tooro ne n baba xa toore.» ²⁷ Sulemani Abiyatari keri na ki ne. Na kui Alatala xa masenyi naxa kamali, Ala naxan masen Eli bonsɔe xa fe ra Silo.

²⁸ Yowaba nu bara Adoniya mali mangɛ matandide, kɔnɔ a mu nu na Abisalomi tan xa mangɛ matandife kui. Na kui, a to fe mɛ Sulemani naxan naba, a naxa a gi, a siga hɔrɔmɔlingira kui, a sa sɛrɛxɛbade ferie suxu. ²⁹ Mixie to a fala mangɛ Sulemani bɛ, a Yowaba bara a gi a siga hɔrɔmɔlingira kui sɛrɛxɛbade yire, mangɛ Sulemani naxa Yehoyada xa di Bɛnaya yamari, «Sa a faxa!» ³⁰ Bɛnaya naxa siga Alatala xa hɔrɔmɔlingira, a a fala a bɛ, «Mangɛ naxɛ i xa mini.» A naxa a yaabi, «N tondi! N xa faxa be!» Bɛnaya naxa sa Yowaba xa wɔyɛnyi dɛntɛgɛ mangɛ bɛ. ³¹ Mangɛ naxa a fala Bɛnaya bɛ, «I xa a raba alo a a falaxi ki naxɛ. I na a faxa, a ragata. Na kui i fama n tan nun n ma denbaya ratangade Yowaba xa wuli raminixi fufafui ma. ³² Alatala fama na yunubi sare ragbilende a tan nan ma, barima a mixi firin faxa nɛ naxee nu tinxin a tan bɛ, naxee xa fe binyɛ nu dangi a tan gbe ra. N baba Dawuda mu nu a kolon a Neri xa di Abeneri nun Yeteri xa di Amasa, Isirayila soorie xa mangɛɛ faxa Yowaba xa santidɛgɛma nan saabui ra. ³³ E wuli sare dɔxɔma Yowaba nun a bɔnsɔɛ nan xun ma abadan, kɔnɔ Alatala xa hinne nan luma Dawuda, a bɔnsɔɛɛ, a xa denbaya nun a xa mangɛya ma.» ³⁴ Yehoyada xa Bɛnaya naxa siga, a sa Yowaba faxa, a a ragata a xɔnyi gbɛngberɛnyi ma.

³⁵ Mangɛ naxa Yehoyada xa di Bɛnaya findi soorie xa mangɛ ra. A naxa Sadoki sɛrɛxɛdubɛ ti Abiyatari ɲɔxɔɛ ra.

³⁶ Mangɛ naxa xɛɛra ti Simeyi ma, a a fala a bɛ, «Banxi nde ti Darisalamu, i luma dɛnnaxɛ. I

naxa mini taa kui de. ³⁷ I na Sediron xure igiri loxo'e naxe minife ra taa kui, i faxama na loxo'e yati ne.» ³⁸ Simeyi naxa mange yaabi, a naxe, «Awa yire, i tan n marigi naxan falaxi, n na nan nabama.» Simeyi naxa bu Darisalamu ki fanyi, ³⁹ kono je saxan to dangi, a xa konyi firin naxa e gi e siga Maaka xa di Akisi xonyi, Gati mange. Mixi ndee to a fala a be, «I xa konyi firin na Gati,» ⁴⁰ a naxa te a xa sofale fari, a siga a xa konyie foxo ra Gati, Akisi xonyi. A to e masoto, a naxa e ragbilen.

⁴¹ Mixi nde naxa sa na fala mange be, a Simeyi mini ne Darisalamu, a siga Gati, a man gbilen. ⁴² Mange naxa Simeyi xili, a a fala a be, «N mu n kali Alatala ra xe i ya xori, fa a fala, <Xa i mini Darisalamu taa kui, n i faxama ne na loxo'e yati?> I mu a fala xe n be a i n xui suxuma ne a fanyi ra? ⁴³ Munfe ra i mu tin na laayidi rakamalide i naxan tongo Alatala be? Munfe ra i mu n ma yaamari suxu?» ⁴⁴ Mange naxa a fala Simeyi be, «I a kolon i fe jaaxi naxan birin naba n baba ra, mange Dawuda, Alatala fama na sare ragbilende i ma, ⁴⁵ kono a bara barake sa mange Sulemani ma. Dawuda xa mangeya mabanbanxi a fanyi ra Alatala ya i.» ⁴⁶ Na temui mange naxa Yehoyada xa di Benaya yamari a xa Simeyi faxa. A naxa na raba. Sulemani xa mangeya mabanban na ki ne.

3

Sulemani xa xaxilimaya
(Yudaya Mang'ee II 1:2-13)

¹ Sulemani naxa lanyi xiri a tan nun Misira mange firawuna tagi futi ra, a na xa di gine dɔxo. A naxa na gine yigiya «Dawuda xa Taa» kui, barima a mu nu gexi a xa mange banxi, Alatala xa hɔrɔmɔbanxi, nun Darisalamu tete tide. ² Nama nu serexe bama geyae nan fari, barima Alatala xa banxi mu nu tixi sinden. ³ Sulemani nu Alatala xanuma, a man nu birama a baba Dawuda xa yaamarie fɔxo ra, kɔno a fan nu serexe nun surayi bama geyae nan fari alo booree.

⁴ Mange naxa siga Gabayon serexe bade, barima na geya tide nu gbo. Sulemani naxa serexe gan daaxi wulu keren ba menni na serexebade fari. ⁵ Alatala naxa mini Sulemani ma xiye kui Gabayon kɔe ra. Ala naxa a fala a be, «I wama fe naxan yo xɔn, a fala n be n xa a fi i ma.» ⁶ Sulemani naxa a yaabi, a naxe, «I bara hinnenteya belebele raba i xa konyi n baba Dawuda be, barima a a jere ne i ya i nondi ra, tinxinyi ra, nun panige fiixe ra. I bara hinne a ra, i di fi a ma, naxan magoroxi a xa kibanyi kui. Na nan a niyaxi n be to. ⁷ Yakɔsi, n Marigi Alatala, i tan nan n magoroxi mange kibanyi kui n baba Dawuda jɔxɔe ra. N luxi alo dimedi yi mangeya kui. ⁸ N na i xa pama sugandixi tagi, naxan wuya han e konti mu noma kontide. ⁹ Xaxilimaya fi n ma, alako n xa no pama rapereɗe a fanyi ra, n xa no fe fanyi nun fe paaxi tagi rasade. Xa na mu, nde fata yi pama rapereɗe?»

¹⁰ Sulemani xa maxandi naxa rafan Marigi ma.

¹¹ Na kui, Ala naxa a masen Sulemani be, «I to waxi xaxilimaya nan xɔn yi pama rapereɗe ra, i

mu simaya xonkuye xa maxorinxi, i mu bannaya xa maxorinxi, i mu i yaxuie faxafe xa maxorinxi, ¹² n bara i xa maxandi suxu. N xaxilimaya fanyi fima ne i ma, naxan maniye mu toxi sinden, a man mu toma temuie ma naxee sa fama. ¹³ N bannaya nun binye fima ne i ma, naxee maniye mu toma mange gbetee yi i xa waxati, hali i to mu e maxorinxi. ¹⁴ Xa i bira n ma kira foxo ra, i n ma seriyee nun n ma yaamari ratinme, alo i baba Dawuda a raba ki naxe, n i xa simaya ikuyama ne.»

¹⁵ Na temui Sulemani naxa xunu na xiye ma. A naxa gbilen Darisalamu Alatala xa saate kankira yire. A naxa serexee gan daaxie nun xanunteya serexee ba, a fa na don a tan nun a xa mixie birin na.

¹⁶ Langoe gine firin naxa siga mange yire kiiti fenfe ra a yi. ¹⁷ Na gine nde naxa a fala a be, a naxe, «N marigi i xa i haake to n be. N nun yi gine, muxu birin nan na banxi keren kui. N naxa di bari a ya xori. ¹⁸ Xi saxan to dangi, a fan naxa di bari. Muxu doro nan tun nu a ra, mixi gbete yo mu nu na banxi kui fo muxu firin peti. ¹⁹ Koe nde kui, yi gine naxa a sa a xa di fari, a xa di naxa faxa. ²⁰ A to na to, a naxa n ma di tongo n seeti ma, a fa a xa di faxaxi sa n tan fe ma. N nu xife, n mu nu na sese kolon. ²¹ Geesege n to keli n xa xipe fi n ma di ma, n naxa a to na di bara faxa. Kono n to a igbe fa a fanyi ra, n naxa a to n ma di mu a ra, n naxan barixi.»

²² Boore gine naxa woyenyi tongo, a a fala, «A mu na na ki xe. N ma di nan baloxi, i tan nan xa di faxaxi.» Gine singe naxa boore matandi

a falafe ra, «I wule! N ma di xa mu faxaxi, n gbe nan baloxi.» E nu woyenma na ki ne mange ya xori. ²³ Na kui mange naxa yi masenyi ti e be, «Nde naxe, <N ma di nan baloxi, i gbe nan faxaxi.> Boore naxe, <I wule. N gbe nan baloxi, i gbe nan faxaxi.>»

²⁴ Na woyenyi dangi xanbi, mange naxa mixie yamari, «Wo fa santidegema ra n be ba.» E to fa na santidegema ra a xon ma, ²⁵ a naxa a fala e be, «Wo yi diyore baloxi ibolon a tagi, wo seeti nde so yi gine yi ra, wo boore seeti so na boore gine yi ra.»

²⁶ Na temui gine naxan xa di baloxi, na boje naxa a xaba a xa di xa fe xanunteya xafe ra, han a a fala mange be, «Yandi, n bara i maxandi n marigi, wo di baloxi so a yi ra, wo naxa yi di faxesa.» Kono boore gine tan naxa a fala, «Yi di naxa lu n yi ra, a naxa lu i fan yi ra. Wo a ibolon!»

²⁷ Mange to na me, a naxa a masen, «Wo naxa diyore faxesa. Wo xa yi di baloxi so na gine singe yi ra, a nga nan na ki.»

²⁸ Isirayila jama to mange xa kiiti me, e naxa gaaxu a ya ra, barima e nu bara a kolon Ala xaxili nan na a boje ma mangeya raperefe ra tinxinyi kui.

4

Sulemani xa kuntigi xungbee

¹ Mange Sulemani nu Isirayila boxi birin yamarima. ² A xa kuntigi xungbee nan yi ki:

Sadoki xa di Asaraya, naxan findi serexedube ra.

³ Sifa xa di Elixorefa nun Ahiya, naxee findi sebelitie ra.

Axiludu xa di Yehosafati, naxan findi keedi ragate ra.

⁴ Yehoyada xa di Benaya, naxan findi soorie xa mange ra.

Sadoki nun Abiyatari, naxee findi serexedubee ra.

⁵ Natan xa di Asariyahu, naxan findi gominae xa mange ra.

Natan xa di Sabadi, naxan findi mange xa serexedube ra.

⁶ Ahisari, naxan findi mange xa banxi walik'ee xunyi ra.

Abeda xa di Adonirami, naxan findi konyie xunyi ra.

⁷ Mange Sulemani nu bara gomina fu nun firin ti Isirayila boxi xun ma. Kike yo kike je kui, gomina keren nu fama baloe ra mange nun a xa denbaya be. ⁸ E xilie nan ya:

Xuru xa di, naxan nu gomina ra Efirami bonsoe xa geya boxi xun ma.

⁹ Dekeri xa di, naxan nu gomina ra Makasa, Saalabimi, Beti Semesi, Elon, nun Beti Hanan tae xun ma.

¹⁰ Xeseda xa di, naxan nu gomina ra Arubotu, Soko, nun Xeferi boxi xun ma.

¹¹ Abinadabo xa di, naxan nu gomina ra Dor'o boxi xun ma,

naxan mange Sulemani xa di gine Tafati doxo.

¹² Axiludu xa di Bana, naxan nu gomina ra Taanaki, Megido, nun Beti Saan xun ma, dennaxe na Saratan seeti ma.

A tan nan nu gomina ra Yisireeli fan xun ma,
kelife Beti Saan han Abeli Mexola, han
Yokineyami xanbi ra.

¹³ Geberi xa di, naxan nu gomina ra Ramoti,
Galadi boxi ma.

A tan nan nu gomina ra Manasi xa di Yayiri xa
taae xun ma, Galadi boxi ma.

A tan nan nu gomina ra na boxi xun ma, kelife
Aragobo han Basan,

taa xungbe makantaxi tongo senni nu na
dennaxe.

¹⁴ Ido xa di Axinadabo nan nu gomina ra Max-
anayimi xun ma.

¹⁵ Aximaasi nan nu gomina ra Nafatali boxi xun
ma,

naxan mange Sulemani xa di gine Basamati
doxo.

¹⁶ Xusayi xa di Bana nan nu gomina ra Aseri nun
Beyaloti xun ma.

¹⁷ Paruwa xa di Yehosafati nan nu gomina ra
Isakari boxi xun ma.

¹⁸ Ela xa di Simeyi nan nu gomina ra Bunyamin
boxi xun ma.

¹⁹ Uri xa di Geberi nan nu gomina ra Galadi boxi
xun ma,

a Amorikae xa mange Sixon xa boxi,

nun Basankae xa mange Ogo xa boxi.

Geberi keren nan nu na boxi birin gomina ra.

²⁰ Yudayakae nun Isirayilakae nu wuya alo baa
de ra meyenyi. E nu e degema, e nu e minma
seewe kui.

5

Sulemani xa mangɛya
(Yudaya Mangɛɛ II 2:1-16)

¹ Mangɛ Sulemani nu bɔxi birin yamarima, kelifɛ Efirati xure ma, han Filisita bɔxi, han Misira naaninyi ra. Na mixi birin nu duuti fima mangɛ Sulemani ma a xa simaya birin kui.

² Mangɛ Sulemani nun a xa mixie baloe findi yi nan na lɔxɔɛ keren kui: farin fupɪ daaxi busali kɛmɛ tongo saxan, ɲɔɛraba busali kɛmɛ firin tongo naani, ³ ninge bɔrɔgɛxi fu, ninge dɛmadon daaxi mɔxɔɲɛn, xuruse lanma kɛmɛ, bolee, xelie, burunyi sie, nun xɔni bɔrɔgɛxie.

⁴ Mangɛ Sulemani nan nu bɔxi birin yamarima naxee nu na Efirati xure yirefanyɪ ma, kelifɛ Tifisa han Gasa. Na bɔxi mangɛɛ nun e xa mixie nu sabatixi bɔɲɛsa nan kui. ⁵ Yudayakae nun Isirayilakae birin, kelifɛ Dana han Beriseeba, nu sabatixi bɔɲɛsa nan kui e xa wɛni bilie nun e xa xɔɛ bilie tagi Sulemani xa mangɛya bun ma.

⁶ Soe gɔɔɛ wulu tongo naani nu na Sulemani yi ra, naxee nu a xa soori ragisee bendunma. Soe ragi mixi wulu fu nun firin nan nu na Sulemani yi ra. ⁷ Sulemani xa gomina fu nun firinyie nu fama baloe ra a bɛ nun a xa mixie bɛ. Kike yo kike gomina nde nu fama mangɛ hayi birin na. ⁸ E nu fama mengi nun sɛxɛ ra soe birin bɛ gɔɔɛɛ kui.

⁹ Ala xaxilimaya, lɔnni, nun fahaamui gɛgɛbe nan so Sulemani yi ra. E nu gbo alɔ baa dɛ ra meyenɪ. ¹⁰ Sulemani xa xaxilimaya nu dangi fugerakae nun Misirakae xa xaxilimaya birin na.

¹¹ A xa xaxilimaya nu dangi mixi birin na, hali Etani Esiraka, Maxolo xa die Heman, Kalikoli, nun Darada. A xili naxa din boxi birin na naxee nu Isirayila rabilinyi. ¹² A taali wulu saxan nan fala, a nun beeti wulu keren nun suuli. ¹³ A wuri gbegbee xa fe fala, a folofe Liban wuri xungbe ma naxan xili sediri, a sa hisopi sansi xunxuri li naxan bulama banxi xale ma. A subee, xonie, bubusee, nun yexee fan xa fe fala. ¹⁴ Dunija mang'ee nu luma mixie xee ra e xa fa mang'e Sulemani xa lonni nun xaxilimaya rame.

¹⁵ Tire mang'e Xirami naxa kuntigie xee mang'e Sulemani xon, barima a nu bara a me a a tan nan tixi mang'e ra a baba joxoe ra. Xirami nu bara Sulemani baba Dawuda xanu kabi a rakuya. ¹⁶ Sulemani naxa Xirami yaabi, ¹⁷ «I nu n baba Dawuda kolon, a mu no banxi tide a Marigi Alatala be gere xa fe ra, naxan nu na a yire birin han Alatala naxa a yaxuie sa a sanyi bun ma. ¹⁸ Yakosi Alatala bara a ragiri n xa lu bopesa kui. Gere nun fe xone bara jon. ¹⁹ Na kui n bara a janige n xa banxi ti n Marigi Alatala be alo a a yitaxi ki naxe n baba Dawuda be. A naxa a masen a be, «I xa di, n naxan doxoma i xa kibanyi kui i joxoe ra, na nan fama banxi tide n be.» ²⁰ I naxan nabama, i xa yaamari fi Liban sediri wuyaxie xa xaba n be. N ma waliksee kafuma ne i xa waliksee ma. N e xa wali sare fima ne alo i wama a xon ki naxe. Mixi yo mu na naxan fata wuri xabade alo Sidonkae.»

²¹ Mang'e Xirami to Sulemani xa woyenyi me, a naxa seewa ki fanyi ra, a fa a fala, «Alatala tantu. A bara di xaxilima fi Dawuda ma naxan

noma yi nama xungbe rapereɗe.» ²² Xirami naxa Sulemani yaabi, a naxe, «N bara i xa masenyi me. N i waxonfe birin nabama ne, sediri wurie nun sipire wurie xa fe ra. ²³ N ma walik'ee wurie ragoroma ne kelifa Liban han baa de ra. N e xirima e boore ra, alako n xa e rapere baa fari han i wama dennaxe xon. Menni n e rafulunma, i fa e xanin. N tan wama naxan xon na wali sare ra, i xa baloe fi n tan nun n ma mixie ma.»

²⁴ Mange Xirami naxa sediri wuri nun sipire wuri birin so mange Sulemani yi ra, a nu wama naxan xon. ²⁵ Ne yo ne, mange Sulemani nu farin busali wulu tongo solomasaxan nun ture fifa moxonen fima ne Xirami ma a xa banxi baloe xa fe ra. ²⁶ Alatala xaxilimaya fi ne Sulemani ma alo a a fala a be ki naxe. Defanyi naxa lu Xirami nun Sulemani tagi, e fa saate xiri e boore be.

²⁷ Mange Sulemani naxa Isirayilaka wulu tongo saxan yamari e xa wali a be. ²⁸ Kike yo kike, a naxa mixi wulu fu rasiga Liban boxi ma, e xa wali kike keren menni, e fa kike firin naba e xonyi. Adonirami nan nu na na fe xunyi ra. ²⁹ Mixi wulu tongo solofere nan nu kote maxaninma, mixi wulu tongo solomasaxan nan nu geme masolima mange Sulemani be geyae kon na Liban. ³⁰ Sulemani xa gominæ nu bara mixi wulu saxan keme saxan sugandi naxee nu wali xun matoma a ra. ³¹ Mange nu bara yaamari fi, a walik'ee xa geme xungbe tofanyie masoli naxee findima Ala xa banxi sanbunyi ra. ³² Sulemani nun Xirami xa banxitie nun Gebalakæ naxa geme masoli.

Wurie nun g'em'ee yailan na ki ne Ala xa banxi xa fe ra.

6

Alatala xa h'oromobanxi tife

¹ Ne kem'e naani je tongo solomasaxan to dangi kelif'e Isirayila mini Misira boxi ra temui naxe, mange Sulemani naxa Alatala xa h'oromobanxi ti folo Siwi kike kui. Na je findixi a xa mang'eya je naani nde nan na Isirayila boxi xun ma. ² Sulemani Ala xa banxi ti yi maniye xasabi nan na: A kuye j'ongon ya tongo senni, a gboe j'ongon ya m'ox'onen, a ite j'ongon ya tongo saxan. ³ A yatagi buntunyi xa kuye nu lanxi j'ongon ya m'ox'onen nan ma, alo banxi xa kuye na ki naxe. A gboe fan findi j'ongon ya m'ox'onen nan na.

⁴ A wunderie nu yailanxi banxi xale nan kui, wurie fan nu yailanxi e fari. ⁵ A naxa konkoe fatu h'oromobanxi xale rabilinyi. ⁶ Konkoe singee xa gboe nu lanxi j'ongon ya suuli nan ma. Nee fari konkoe gbet'ee naxa d'oxo naxee xa gboe nu lanxi j'ongon ya senni ma. Nee fan fari konkoe gbet'ee naxa d'oxo naxee xa gboe nu lanxi j'ongon ya solofere ma. H'oromobanxi xale xa marabinye nu raxurunxi a fuge biri ra, alako konkoe masa wurie mu soma banxi xale kui ki naxe. ⁷ E to nu h'oromobanxi tima, e nu g'em'ee rawalima naxee jan nu bara masoli geya yire e tongoxi dennaxe. Na ki walise yo xui mu nu mema h'oromobanxi yire, alo derema, bera, xa na mu a ra walise gbete naxan yailanxi wure ra. ⁸ Naade nde nu na banxi yirefanyi ma naxan minima konkoe yire ma.

Tede same daaxi nde nu yailanxi banxi kui ma, naxan nu konkoe kui masotoma kooze ra. ⁹ E to ge banxi tide, Sulemani naxa a raxunma sediri wurie ra. ¹⁰ Konkoe naxee nu tixi horomobanxi seetie ma, e ite jongon ya suuli. Na birin nu xirixi banxi ma sediri wurie ra.

¹¹ Alatala naxa a masen mange Sulemani be, a naxe, ¹² «N xa a fala i be yi banxi tife xa fe ra, xa i sa i jere n ma kira xon ma, xa i sa n ma seriye rabatu, xa i sa n ma yaamarie suxu, n nan n ma laayidi rakamalima ne i be, n naxan fala i baba Dawuda be. ¹³ Na kui n luma ne n ma jama tagi, n mu i bepinma abadan.»

¹⁴ Sulemani naxa Ala xa horomobanxi ti, a wali rapon. ¹⁵ A naxa sediri wuri xebenyie mafatu banxi xalee ma a kui, kelifa a xale fole ma han banxi xunyi ra. A naxa sipire wuri xebenyie mafatu banxi gbaata ma. ¹⁶ A naxa sediri wuri xebenyie mafatu konkoe jongon ya moxonen daaxi ma banxi kui dunxui ra, kelifa a gbaata ma han fuge. Na nu findixi Yire Seniyenxi Fisamante nan na. ¹⁷ Banxi palaa donxoe naxan nu na na yatagi, nu kuya jongon ya tongo naani. Na nu findixi Yire Seniyenxi nan na. ¹⁸ Sediri wuri xebenyie naxee nu fatuxi banxi xalee ma palaa ma, sansi bogie nun sansi fugee fan nu masolixi e ma. Na ki, geme mu nu toma banxi kui ma fefe ma.

¹⁹ Sulemani naxa Yire Seniyenxi Fisamante yailan horomobanxi kui, Alatala xa saat'e kankira donxoma dennaxe. ²⁰ Na yire kuya jongon ya moxonen, a igbo jongon ya moxonen, a ite jongon ya moxonen. Xee ma nu masoxi

na konkoe xalee birin ma, a nun serexebade ma naxan yailanxi sediri wuri ra. ²¹ Mang'ee Sulemani naxa xee ma maso na Yire Seniyenxi Fisamante xalee ma. A naxa yolonxonxi xunxuri xee ma daaxie gbaku naa sode de ra. ²² Ba na ra, a nu bara xee ma maso na horomobanxi xalee birin ma, a nun serexebade ma naxan nu na naa.

²³ A naxa maleke firin misaali masoli wulai oliwi wuri ra. E ite jongon ya fu. ²⁴ Maleke singe gabutenyi keren xa kuye jongon ya suuli, a gabutenyi firin nde fan xa kuye jongon ya suuli, naxan lanma jongon fu ma kelifa a koola ma han a yirefanyi ma. ²⁵ Boore maleke fan gbee lanxi jongon ya fu nan ma. E firinyi nu yailanxi kepa keren nan na. ²⁶ E firinyi ite jongon ya fu. ²⁷ Sulemani naxa na malekee ti Yire Seniyenxi Fisamante tagi, alako malekee gabutenyi xa banxi xalee li, e fan xa e boore li banxi tagi. ²⁸ Sulemani naxa xee ma maso na maleke firinyie birin ma.

²⁹ A naxa yaamari fi, a e xa malekee, tugi bilie, nun wuri fuge tofanyi misaalie masoli banxi xalee ma, naxee nu na Yire Seniyenxi Fisamante nun Yire Seniyenxi kui. ³⁰ A naxa xee ma maso banxi gbaata ma na yire firinyie kui. ³¹ A naxa horomobanxi xa naadee yailan wulai oliwi wuri ra. A e gbaku oliwi wuri xebenyie ra naxee xa marabinye mu nu banxi xalee gbe lima, fo doko naani. ³² Na naadee firinyie nu yailanxi wulai oliwi wuri nan na. Maleke, tugi bili, nun wuri fuge tofanyie misaalie nu masolixi na naadee ma. Xee ma nu masoxi na naadee nun na misaalie ma ³³ A naxa na mooli raba naadee ma naxee nu

na Yire Seniyeŋxi ma. E yailanxi oliwi wuri ra, e gɓakuxi wuri xebeŋyie ra naxee mu nu banxi xale xa marabinye lima fo dɔxɔ saxan. ³⁴ Naade firinyi gbete nu yailanxi sipire wuri ra. ³⁵ A naxa yaamari fi e xa malekee, tugie, nun sansi fuge tofanyi misaalie masoli e ma. Na dangi xanbi a naxa xeema maso naade nun na misaalie ma.

³⁶ A naxa buntunyi yailan geme masolixie ra, naxee nu dɔxɔxi safe saxan na, a nun sediri wuri safe keren na.

³⁷ Alatala xa banxi dɔxɔ folo Siwi kike nan na, Sulemani xa mangɛya je naani nde. ³⁸ A naxa jon Bulu kike ra, kike solomasaxan nde, Sulemani xa mangɛya je fu nun keren nde. Na banxi birin ti je solofere nan bun ma, a fa lu alo Ala nu wama a xon ma ki naxe.

7

Mangɛ banxi tife

¹ Sulemani bu ne je fu nun saxan a yete xa banxie tife ra. ² A banxi naxan singe ti a a xili sa ne «Liban fotonyi banxi.» A nu kuya jongon ya keme, a igbo jongon ya tongo suuli, a ite jongon ya tongo saxan. A xunyi wurie nu dɔxɔxi kinki safe naani naxee xun, nee nu yailanxi sediri wuri nan na. ³ Na kinkie fari nu makotoxi sediri xebeŋyie tongo naani nun suuli nan na a safe ki ma, fu nun suuli safe keren. ⁴ Banxi setie ma, wunderi safe saxan nu na e ma, e ya rafindixi e boore ma. ⁵ Naade saxan fan nu na wunderie ya tagi. ⁶ Buntunyi nu na naxan xa kuye jongon ya tongo suuli lima, a igboe jongon ya tongo saxan. ⁷ Banxi pala naxan fan nu yailanxi sediri wuri

ra keli a gbata ma han fuge, nan nu findixi a xa kiiti sade ra.

⁸ A banxi gbete ti ne na xanbi ra a nu luma dennaxe. A a yailan alo boore. Na xanbi ra, a naxa banxi gbete ti Firawuna xa di gine be a naxan doxo. ⁹ Nee birin ti geme masolixie nan na naxee xabaxi sera ra a kui nun a fari, kelifa a bunyi ma han fuge. ¹⁰ Banxi sanbunyi doxo geme tofanyi xungbee nan na, naxee xabaxi jongo ya fu xa na mu a ra jongo ya solomasaxan ma. ¹¹ A fuge ra, sediri wuri nun geme tofanyie nu na naxee xabaxi a fanyi ra. ¹² Na tete xungbe nu yailanxi geme xabaxi safe saxan na, sediri wuri fan nu saxi na fari, alo Alatala xa banxi nun a gbutunyi.

¹³ Mange Sulemani naxa mixi nde fen Tire, naxan xili Xirami. ¹⁴ Kaape gine nde xa di nan nu a ra fatanfe Nafatali bonsa ra. Tireka nan nu a Baba ra, naxan nu wure gbeeli rawalima. A lonnixi, a xaxili fan, a fata wure gbeeli rawalide a mooli birin na. A siga ne mange Sulemani yire, a na wali mooli raba.

¹⁵ A kinki firin xabu wure gbeeli ra, naxee ite jongo ya fu nun solomasaxan, naxee xa radigilinyi lanxi jongo ya fu nun firin ma. ¹⁶ A xunyi firin xabu na kinki firinyie be, naxee ite jongo ya suuli. ¹⁷ A se raxunmase fu nun naani xabu na xunyi firinyie be, xunyi keren solofere. ¹⁸ A mangoe bogi maniyee yailan safe firin na na se raxunmase radoxoxi firinyie ma. ¹⁹ A fuge maniyee masoli na kinki xunyi firinyie ma naxee nu na buntunyi ra. E ite jongo ya naani. ²⁰ A mangoe bogi maniyee keme firin masoli na kinki

xunyi firinyie ma. ²¹ A na kinkie ti buntunyi ya tagi. Naxan nu na a yirefanyi ma, a xili naxa sa Yakin, naxan nu na a koola ma, na xili naxa sa Boosu. ²² Na kinkie konde ra, fugee nu masolixi mennie ma.

²³ A naxa ye sase xungbe digilinxi yailan yoxui ra. A de igboe jongoon ya fu, a ite jongoon ya suuli, a xa radigilinyi jongoon ya tongo saxan.

²⁴ Na ye sase de rabilinyi bunyi, ninge maniyee nu masolixi a ma e radoxoxi e boore ra a rabilinyi birin ma. Ninge fu na jongoon ya keren ma, suuli a fari, suuli a bun. Ninge ye, ye sase ye, na birin yailanxi kerenyi nan na.

²⁵ Na ye sase nu doxoxi ninge maniyee gbete fu nun firin fari. Saxan ya rafindixi koola biri, saxan ya rafindixi sogegorode biri, saxan ya rafindixi yirefanyi biri, saxan ya rafindixi sogetede biri. Na ye sase naxan nu xili «Baa» nu doxoxi na ninge fari, e ya rafindixi tande ma. ²⁶ Na ye sase xa marabinye nu findixi suxu keren nan na. A de kiri masolixi maniyee sansi fuge tofanyi ra. Ye fifa keme solofere fifa tongo suuli nu noma sade a kui.

²⁷ A naxa e sanbunyi fu yailan. E birin nu kuya jongoon ya naani, e igbo jongoon ya naani, a ite jongoon ya saxan. ²⁸ E na sanbunye rafala ki naxe, wure ralenfetenxie nu na wure gbete naani tagi. ²⁹ Yete misaalie, ninge misaalie, nun maleke misaalie nu yailanxi na wure ralenfetenxie ma, a nun pirinti gbete. ³⁰ Wure digilinxi naani nu na sanbunyi keren keren ma be a ti se ra, naxee nu xirixi e boore ra wure gbeeli firin na. Wure nde nu na na tuxui naanie ma ye sase bun

ma. Na birin nu yailanxi tɛmɛi kerɛnyi nan na. ³¹ Se digilinxi nde nu na ye sase nu dɔxɔxi naxan kui. Na ite jɔngɔn ya keren sanbunyi bɛ, a igbo jɔngɔn ya keren nun a tagi. Se ndee nu masolixi na ma. Na wure ralenfetɛnxie mu nu digilinxi, e sɛɛti naanie birin xa maniyɛ nu lan. ³² Na wure digilinxi naani naxee nu na a ye maxanin se tuxui naanie ra, e ite jɔngɔn ya keren nun a tagi, firin nu xirixi e boore ra wure gbeeli ra. ³³ Na wure digilinxi maniyɛ sɔɔri ragise sanyie ra. E birin nu yailanxi wure gbeeli ra tɛmɛi kerɛnyi ra.

³⁴ Se nde nu na tuxui naanie birin na naxee nu sɛnbɛ fima e ma. ³⁵ Se digilinxi nde nu na ye sase dɔxɔde kui. Na ite sanbunyi bɛ jɔngɔn ya keren. Sanbunyiye fuge, a kilɔndee nun a wure ralenfetɛnxie birin nu yailanxi wure gbeeli nan na tɛmɛi kerɛnyi ra. ³⁶ Malekɛ misaalie, yetɛ misaalie, nun tugi misaalie nu yailanxi na kebelae ma, nun se gbɛtɛɛ. ³⁷ Ye maxanin se fu nu yailanxi ki kerɛnyi ra na ki nɛ wure gbeeli ra. E birin nu lan.

³⁸ Xirami ye sase fu yailan nɛ wure gbeeli ra, naxee nu dɔxɔxi na ye maxanin se fu fari. Ye litiri wulu keren kɛmɛ senni jɔndɔn nu sama kankan kui. Ye sase nu igbo jɔngɔn ya naani. ³⁹ A naxa ye maxanin see dɔxɔ Alatala xa hɔrɔmɔbanxi sɛɛtie ma, suuli kɔɔla biri, suuli yirefanyi biri. Na ye sase belebele naxan nu xili «Baa,» a naxa na dɔxɔ banxi yirefanyi ma, a makɔrɛ a sogetede biri ra. ⁴⁰ Xurami naxa ye sasee, tɛ xube kɔ see nun tundee yailan.

Na kui, Xurami naxa gɛ mangɛ Sulemani xa

walie ra Ala xa hōromōbanxi xa fe ra. Na walie nan ya: ⁴¹ kinki firinyie, e xunyi tofanxie, se raxunmase naxee e fari, ⁴² kōobe bogi maniye keme naani gbakuxi e ra, kōobe bogi maniye safe firin se raxunmase keren ma kinkie xunyi ra, ⁴³ sunbui maxanin se fu, ⁴⁴ ye sase xungbe naxan xili «Baa,» ninge fu nun firin misaali naxee na ye sase xungbe bun ma, ⁴⁵ tundee, pelie, paanie. Xurami se naxee birin yailan mang'e Sulemani be Alatala xa banxi xa fe ra, a e yailan wure gbeeli raxunuxi nan na. ⁴⁶ Mang'e nu na yoxui raxunu Yuruden mere yire ne, Sukoti nun Saratan tagi. ⁴⁷ Mang'e Sulemani na birin yailan wure gbeeli nan na, naxan xa gboe xasabi mu nu noma kolonde.

⁴⁸ Sulemani se gbegebe yailan ne Ala xa banxi be, alɔ sereɛɛbade xɛɛma daaxi, teebili xɛɛma daaxi nde taami sereɛɛ sama denɛnɛ, ⁴⁹ lanpui dɔxɔ se xɛɛma daaxie naxee dɛɛma Yire Seniyenxi kui seriye ki ma, a fuge misaalixie, lanpuie, te xube ko se xɛɛma daaxie, ⁵⁰ paanie, finɛ, pɔɔti tofanyie, piletie, kolopɔɔti xɛɛma fanyi daaxie, Ala xa hōromōbanxi xa naadɛe gbaku se xɛɛma daaxie, naxee nu na Yire Seniyenxi Fisamante sode de ra nun hōromōbanxi sode de ra.

⁵¹ Sulemani Alatala xa hōromōbanxi xa see yailan xɛɛma ra na ki ne. A to ge na ra, a naxa se birin naso Alatala xa hōromōbanxi xa naafuli ragatade kui, a baba Dawuda naxee fixi Ala ma.

*Saate kankira dɔxɔfe hɔrɔmɔbanxi kui
(Yudaya Mang'ee II 5:2-6:11)*

¹ Na temui, Sulemani naxa Isirayila forie, bɔnsɔɛ xunye, nun Isirayila denbaya xunye maxili alako e xa te Alatala xa saate kankira ra kelifɛ Siyon, Dawuda xa taa. ² Isirayilaka birin naxa e malan mang'e yire alako e xa kike solofere sali raba. ³ Isirayila forie birin to menni li, Lewikae naxa saate kankira tongo, ⁴ e a xanin a nun Ala xa Naralande Kiri banxi, a nun se seniyenxi naxee nu na a kui. Lewika serɛxɛdubɛɛ nan na wali raba.

⁵ Mang'e Sulemani nun Isirayila pama naxee birin nu maxilixi, naxa ti saate kankira ya ra. E naxa xuruse lanmae nun a xungbe gbege ba serɛxɛ ra, naxan konti mu nu nɔma kolonde. ⁶ Serɛxɛdubɛɛ naxa Alatala xa saate kankira dɔxɔ a dɔxɔde Ala xa hɔrɔmɔbanxi, Yire Seniyenxi Fisamante kui. E a dɔxɔ malekɛɛ gabutenyie bun ma. ⁷ Malekɛɛ gabutenyie nu italaxi saate kankira nun a maxanin see xun ma. ⁸ Saate kankira maxanin see findixi wuri kuyee nan na, naxee jɔɛɛ nu toma kafi pala ma yire seniyenxi kui, kɔnɔ e mu nu nɔma tode hɔrɔmɔbanxi tande tan ma. Han to saate kankira na menni. ⁹ Sese mu nu na na saate kankira kui, fo na walaxɛ firinyi Annabi Munsa naxee sa a kui. A na raba Xorebe geya yire nɛ, Alatala saate xiri lɔxɔɛ e nun Isirayilakae tagi, e mini temui Misira.

¹⁰ Serɛxɛdubɛɛ to mini Yire Seniyenxi kui, nuxui nde naxa goro Alatala xa banxi ma, a a rafe. ¹¹ Serɛxɛdubɛɛ mu nɔ lude menni e xa e xa wali raba, barima na nuxui nu na naa, Alatala

xa nore nu bara lu banxi birin ma. ¹² Na kui, Sulemani naxa a fala, «Alatala a masen ne, a a sabatima nuxui fooru nan kui.

¹³ Na kui n bara lingira ti i be, i sabatima dennaxe abadan.»

¹⁴ Mange naxa a ya rafindi, a duba Isirayila jama birin be. E birin nu tixi. ¹⁵ A naxa a masen, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala be, naxan woyen n baba Dawuda be a kere ra. A fe naxan birin masen a be, a na birin nakamalixi ne. ¹⁶ A naxe, «Kafi n nan n ma jama ramini Misira boxi ra, n mu nu taa sugandixi Isirayila bonsore tagi n banxi tima dennaxe. N man mu xeme sugandixi naxan findima n ma Isirayila jama yarerati ra. Kono n bara Darisalamu nan sugandi alako n xili xa lu naa. N man bara Dawuda sugandi alako a xa findi n ma Isirayila jama xunyi ra.»»

¹⁷ «N baba Dawuda naxa nate tongo a boje kui, a fo a xa banxi ti Isirayila Marigi Alatala be.

¹⁸ Alatala naxa a fala n baba Dawuda be, «I to nate tongo i boje kui n ma banxi xa fe ra, na bara findi janige fanyi ra. ¹⁹ Kono i tan xa mu na banxi tima. I xa di nan na tima. I naxan barixi, na nan n ma banxi tima.» ²⁰ Alatala bara a xa masenyi rakamali. N tan bara ti n baba Dawuda joxe ra Isirayila mange kibanyi kui, alo Alatala a masen ki naxe. N man bara banxi ti Isirayila Marigi Alatala be. ²¹ N bara Alatala xa saate kankira dexo naa, a xa saate walaxe na na kui. A na saate xiri a nun Isirayilakae nan tagi.»

²² Mange Sulemani naxa ti serexebade ya i jama birin ya xori, a naxa a belexe itala kooore ma, a fa a fala, ²³ «Isirayila Marigi Alatala, i

maniye mu na koore nun boxi ma. I dugutegexi i xa saate nun i xa hinne xa fe nan na i xa konyie mabiri, naxee jere ma i ya tode ra e boje fixe ra. ²⁴ Na na a ra, to loxo e i bara i xa laayidi rakamali i xa konyi n baba Dawuda be. ²⁵ Yakosi, Isirayila Marigi Alatala, i laayidi naxan tongoxi i xa konyi n baba Dawuda be, i xa na rakamali. I bara a masen a be, «Xa i bonsoe fenten e jere ki ma alo i a rabaxi ki naxe, e naxa n ma seriye binya, mixi nde na e bonsoe ya ma naxan fama lude Isirayila kibanyi kui abadan.» ²⁶ Yakosi, Isirayila Marigi Alatala, i xa i xa masenyi rakamali, i naxan masen i xa konyi Dawuda be.»

²⁷ «Kono Ala tan noma sabatide duniya bende fupi fari adamadie tagi? Koore nun a xa gboe xurun i be. N banxi naxan tixi i be a xurun koore be. I luma menni di? ²⁸ N Marigi Alatala, i xa i xa konyi xa duba suxu, i xa a xa maxandi tongo, i xa i tuli mati i xa konyi wa xui ra. ²⁹ I xa i jengi sa yi banxi xon ma ko e nun yanyi ra, barima i xili matoxoma be. I xa i xa konyi xa maxandi suxu yi banxi kui. ³⁰ I xa i tuli mati i xa konyi nun i xa pama wa xui ra, e i maxandima be temui naxe. Kelife koore ma i doxoxi dennaxe, i xa i tuli mati muxu ra, i man xa dije.»

³¹ «Xa mixi nde sa yunubi raba a boore ra, e fa a fala a be a xa kali nde ti serexebade yire yi banxi kui, ³² i xa na fe mato kelife koore ma, i xa kiiti sa nondi ra alako fe kane nun tinxintoe birin xa e sare soto.»

³³ «Xa i xa pama Isirayila sa yunubi raba i ra, e yaxuie fa no e ra na xa fe ra, xa e bara tin gbilenfe ra i yire, e i xili matoxo, e i maxandi yi

həroməbanxi kui, ³⁴ i xa na fe mato kelifē koore ma, i xa i xa pama Isirayila xa yunubie xafari, i fa e ragbilen boxi ma, i dennaxē fixi e tan nun e babae ma.»

³⁵ «Xa koore sa balan, tūnə yo mu fa, barima e bara yunubi raba i ra, xa e fa i maxandi be, e i xili matəxə, e gbilen e xa yunubi fəxə ra i e rayaagixi naxan ma, ³⁶ i xa na fe mato kelifē koore ma, i xa i xa konyie, i xa pama Isirayila xa yunubie xafari, i xa i xa səriyē fanyi masen e bē alako e xa na jərə ki kolon, i fa tūnə ragoro i xa boxi ma, i naxan findi e gbe ra.»

³⁷ «Xa kaamə sa sin yi boxi ma, xa na mu fure, xa na mu baloe kanə, xa na mu gere, xa na mu gbaloe gbətə, ³⁸ xa mixi nde sa i maxandi, xa i xa pama Isirayila a mawa i xən, barima e bara a kolon e xa tōrə kelixi fe naxan ma, e fa e belexə itala yi banxi mabiri, ³⁹ i xa na fe mato kelifē koore ma i magoroxi dennaxə, i xa dijə, i xa mixi birin sare fi a xa wali ra, i tan naxan adama birin bəjə ma fe kolon. I keren peti nan ibunadama birin sonдон ma fe kolon. ⁴⁰ Na kui e fama gaaxude i ya ra, e jərə i xa kira xən e xa simaya birin kui yi boxi ma, i naxan fixi muxu babae ma.»

⁴¹ «Xa xəjə nde sa fa kelifē pamane ma, naxan mu findi i xa pama Isirayila mixi nde ra, ⁴² a fa i xili xungbe nun i sənbe xa fe ra, a i maxandi yi banxi kui, ⁴³ i xa na fe mato kelifē koore ma i i magoroxi dennaxə, i xa a xa maxandi suxu alako si birin xa gaaxu i xili ya ra dunija, alə i xa pama Isirayila. E xa a kolon i tan nan xili maxandima yi banxi kui n naxan tixi.»

⁴⁴ «Xa i xa pama sa mini a yaxuie gerede alo i a masen e be ki naxe, xa e i maxandi yi taa mabiri ra i dennaxe sugandixi, xa e i maxandi yi banxi mabiri ra n naxan tixi i xili ra, ⁴⁵ i xa na fe mato, i xa e xa dube suxu, i xa kiiti tinxinxi sa e be.»

⁴⁶ «Xa e sa yunubi raba i ra, alo adamadi birin darixi naxan na, xa i bope te e xili ma, i fa e sa e yaxuie sagoe, e findi geelimanie ra yire makuye, xa na mu a ra yire makorexi, ⁴⁷ xa e bara xaxili soto na konyiya kui, e fa i maxandi e xa geeli kui, «Muxu bara yunubi raba, muxu bara fe paaxi raba, muxu bara kobi,» ⁴⁸ xa e man e yete ragbilen i ma e bope fixxe ra, e nii birin na, e fa i maxandi pamanne ma konyiya kui yi boxi mabiri, i naxan fixi e babae ma, a nun yi taa mabiri, i naxan sugandixi, a nun yi banxi mabiri, n naxan tixi i be, ⁴⁹ i xa na fe mato kelife kooore ma i magoroxi dennaxe, i xa i tuli mati e xa maxandi nun e wa xui ra, i xa kiiti tinxinxi sa e be, ⁵⁰ i xa dippe i xa pama ma naxan yunubi rabaxi i ra. I xa e xa yunubie xafari e naxan nabaxi i ra. I xa hinne e ra e yaxuie ya xori, alako e yaxuie fan xa hinne e ra. ⁵¹ E findixi i xa pama nan na, i ke tongoe, i naxee ramini Misira boxi ra konyiya kui.»

⁵² «Yakosi, n Marigi Ala, i xa muxu xa maxandi mato, i xa a rame, muxu naxan nabaxi yi banxi kui, ⁵³ barima i tan nan muxu ba dunipa bonsoe tagi muxu xa findi i ke tongoe ra, alo i a masen Isirayila be ki naxe i xa konyi Munsa saabui ra, a to muxu benbae ramini Misira boxi ra.»

⁵⁴ Mange Sulemani to ge na maxandi tide Alatala be, a naxa keli Alatala xa serexebade yire,

a xinbi nu sinxi dennaxe a belexee itexi koore ma. ⁵⁵ Na temui a naxa ti Isirayila pama ya xori, a duba e be a xui itexi ra. A naxe, ⁵⁶ «Tantui na Alatala be, naxan bara malabui fi a xa pama Isirayila ma, alo a a masen ki naxe. A masenyi naxee ti a xa konyi Annabi Munsa saabui ra, keren mu na a mu naxan nakamali. ⁵⁷ Won Marigi Alatala xa lu won seeti ma alo a raba won benbae be ki naxe. Ala naxa won nabolo, a naxa won nabepin. ⁵⁸ Ala xa won boɲe ya mafindi a ma, alako won xa won jere a xa kira xon ma, won xa a xa yaamari birin nabatu, won xa gbilen fee foxo ra a tonyi doxoxi naxee ra, won xa bira a xa seriye foxo ra a naxan so won benbae yi ra. ⁵⁹ Ala xa ratu n ma maxandi ma koe nun yanyi. Won Marigi Alatala xa n tan a xa konyi nun a xa pama Isirayila makanta fe paaxi ma loxoɛ birin, ⁶⁰ alako dunipa birin xa a kolon a Alatala nan na Ala ra. Ala gbete mu na. ⁶¹ Wo boɲe birin xa lu won Marigi Alatala nan be, alako won xa a xa yaamarie ratinme, won xa won jere a xa seriye ma alo wo darixi a ra ki naxe.»

⁶² Mange nun Isirayila pama birin naxa serexe ba Alatala be. ⁶³ Mange Sulemani naxa ninge wulu moxonen nun firin ba xanunteya serexe ra, a nun yexee wulu keme moxonen. Na dangi xanbi, Mange nun pama naxa Ala xa banxi rabi. ⁶⁴ Sulemani naxa tete yire raseniyen serexe ra Alatala xa horomobanxi ya ra. A naxa serexe gan daaxie ba naa, a nun xanunteya serexee ture nun sansi xori ra, barima serexebade yoxui daaxi, Sulemani naxan yailan, na nu xurun na serexe birin be.

⁶⁵ Sulemani nun Isirayilakae birin sali raba nɛ won Marigi Alatala ya xori xi solofere bun ma. Nama gbegbe fa nɛ kelifɛ Xamata han Misira xure. E to gɛ na sali ra, e man naxa sali xi solofere gbɛɛ bun ma, a findi xi fu nun naani ra. ⁶⁶ A xi fu nun suuli nde, mangɛ naxa pama bɛpin e xa gbilen e xɔnyi. E naxa duba mangɛ bɛ, e fa gbilen e xɔnyi sɛɛwɛ kui, Alatala xa hinne xa fe ra a xa konyi Dawuda nun a xa pama Isirayila mabiri.

9

Ala xa masenyi Sulemani bɛ (Yudaya Mangɛ II 7:11-22)

¹ Mangɛ Sulemani to gɛ Alatala xa banxi nun a yɛɛɛ xa banxi tide, a a waxɔnfe birin naba na xa fe ra, ² Alatala man naxa mini a ma alɔ a raba Gabayon ki naxɛ. ³ Alatala naxa a fala a bɛ, «N bara i xui mɛ, n bara i xa maxandi suxu. N bara tin yi banxi xa findi n gbe ra, i naxan tixi. N xili xa lu a ma abadan, n nan n pɛngi sama nɛ a xɔn ma. ⁴ Xa i sa i pɛrɛ n ma kira xɔn ma bɔpɛ tinxinxi ra, alɔ i baba Dawuda, i fa n ma yaamarie, n ma sɛriyɛ, nun n ma xaranyi suxu a fanyi ra, ⁵ n i xa mangɛ kibanyi mabanbanma nɛ, alɔ n a saataxi i baba Dawuda bɛ ki naxɛ. N a masen nɛ a bɛ, «Isirayila mangɛya mu bama i bɔnsɔɛ yi ra.» ⁶ Kɔnɔ xa wo wo kobe ratoma, wo fa gbilen n ma sɛriyɛ nun n ma yaamarie fɔxɔ ra, xa wo sa tuubi Ala gbɛɛ bɛ, ⁷ n wo talama nɛ n ma bɔxi ma, n naxan fixi wo ma, n yi banxi rakasanpɛ, n naxan findixi n xili falade ra. Na tɛmui si birin fama nɛ yeledɛ Isirayila xa fe ma,

e yo wo ma. ⁸ Na temui mixi ne dangima yi banxi ra, naxan bara xili fanyi soto, e de ixarama ne, e a fala, <Munfe ra Alatala yi boxi nun yi banxi xa fe xun nakanaxi yi ki?> ⁹ E a yaabima ne, <Ala yi birin niyaxi e ra ne barima e bara gbilen e babae Marigi Alatala foxo ra, naxan e ramini Misira boxi ra. E bara e tagi ixiri ala gbete ra, e e batu, e tuubi e be. E yi toore sotoxi na nan ma.>»

Mange Sulemani xa wali ndee
(Yudaya Mang'e II 8:1-18)

¹⁰ Mange Sulemani nu bara Alatala xa banxi nun a yete xa banxi ti ne moxopen bun ma. ¹¹ Tire mange Xirami to bara nu sediri nun sipire wurie, nun xema so Sulemani yi ra, a nu wama naxan xasabi xon, a naxa taa moxopen fi Xirami ma Galile boxi ma. ¹² Xirami to mini na taa matode, nee mu rafa a ma. ¹³ A naxa a fala Sulemani be, «N ngaxakerenyi, i taa mooli mundun fixi n ma yi ki?» Xirami naxa na taa xili sa «Taa fufafu.» Na xili nan na e xun ma han to. ¹⁴ Kono Xirami naxa xema kilo wulu naani rasanba mange Sulemani ma.

¹⁵ Mange Sulemani nu bara tekuni wali rakeli banxie nun taa tife ra, alo Alatala xa banxi, mange Sulemani xa banxi, Milo taa, Darisalamu tete, Xasori taa, Megido taa, nun Geseri taa. ¹⁶ Firawuna, Misira mange, dusu ne Geseri taa xun na, a te so na ra, na Kanaankae birin faxa. Na dangi xanbi a na fi a xa di gine ma, naxan doxo mange Sulemani xon ma.

¹⁷ Mange Sulemani yi taa birin ti ne: Geseri taa, Beti Xoron Labe, ¹⁸ Baalati nun Tamari

naxee nu na gbengberenyi ma, ¹⁹ nun taa gbete soori ragisee nun soee nu ragatama dennaxe. Sulemani nu bara banxi nun taa gbege ti Darisalamu, Liban boxi, nun a xa boxi birin ma, alo a nu wama a xon ma ki naxe.

²⁰ Xitikae, Amorigae, Peresikae, Hiwikae, nun Yebusukae naxee lu Isirayila boxi ma, konɔ e mu findi Isirayilakae ra. ²¹ E babae mu faxa Isirayila xa santidegema saabui ra Isirayilakae so temui. Na kui Sulemani na mixie findi ne konyie ra. Han to e na konyiya kui. ²² Konɔ Sulemani mu tin Isirayila di yo xa findi konyi ra. Isirayilakae nu findixi a xa soorie, sebelitie, soori xunyie, nun soe ragi xunyie nan na. ²³ Mange Sulemani mixi keme suuli mixi tongo suuli nan ti xunyie ra konyie xun ma naxee nu a xa wali rabama.

²⁴ Sulemani Firawuna xa di gine tongo ne Dawuda xa taa kui, a a ratunu banxi gbete kui, a naxan ti a be. Na temui fa a naxa Milo taa ti.

²⁵ Mange Sulemani nu serexe gan daaxie nun xanunteya serexee bama sanya saxan je yo je serexebade fari, a naxan yailan Alatala be. A nu surayi bama serexe ra serexebade nde fari naxan nu na Alatala ya i. A Alatala xa horomobanxi rapon.

²⁶ Mange Sulemani kunkuie yailan ne Esion Geberi, Elata fe ma, baa de ra naxan nu na Edon boxi ma. ²⁷ Mange Xirami walike ndee so ne Sulemani yi ra, naxee nu bakima na kunkuie kui Sulemani xa walikge seti ma. E nu kunkui wali kolon a fanyi ra. ²⁸ Na kunkuie siga ne Ofiri boxi ma xema kilo wulu fu nun naani tongode mange Sulemani be.

10

*Seeba Mangɛ Ginɛ fafe Mangɛ Sulemani
xɛɛbude*

(Yudaya Mangɛ II 9:1-12)

¹ Seeba mange ginɛ to Sulemani xili gbe mɛ Alatala xili xa fe ra, a naxa siga maxɔrinyi xɔɔxɔɔɛ tide a ma. ² A naxa siga Darisalamu, a sanbase gbegbe xanin a xun ma ɲɔxɔmɛ fari alo labundɛ, xɛɛma, nun gɛmɛ tofanyie. A naxa a xa maxɔrinyi birin ti Sulemani ma. ³ Mangɛ Sulemani naxa a xa maxɔrinyie birin yaabi, na birin naxa sɔɔneya a bɛ.

⁴ Seeba mange ginɛ to gɛ Sulemani xa lɔnni tode, a nun a xa banxie a naxee ti, ⁵ a xa donsee, a xa walikɛɛ nun e wali ki, e xa dugie, e ludee, na fe birin naxa a dɛ ixara. ⁶ A naxa a fala mange bɛ, «N fe naxee birin mɛxi n ma bɔxi ma i xa masenyie nun i xa lɔnni xa fe ra, na birin findixi nɔndi nan na. ⁷ Beenun n xa be to n yetɛ ra, n mu la e xa masenyi ra. Kɔnɔ yakɔsi n bara a kolon i xa lɔnni gbo dangife e naxan masenxi n bɛ. I fe naxan birin tagi rabaxi n bɛ nun i xa naafuli, na dangi i xili ra. ⁸ ɲɛlexinyi na i xa mixie bɛ, ɲɛlexinyi na i xa konyie bɛ, barima e na i sɛeti ma tɛmui birin i xa lɔnni ramɛfe ra. ⁹ Tantui na i Marigi Alatala bɛ, naxan hinnɛxi i ra, a fa i dɔxɔ Isirayila mange kibanyi kui. I Marigi Ala na raba nɛ barima Isirayila rafan a ma abadan. A i findixi nɛ e xa mange ra alako i xa e yamari tinxinyi nun nɔndi ra.» ¹⁰ A naxa xɛɛma kilo wulu naani fi mange ma, a nun labundɛ gbegbe, nun gɛmɛ tofanyie. Kabi na tɛmui, Seeba mange

gine labunde xasabi naxan fi mange Sulemani ma na ɲondɔn mu to Isirayila boxi ma sɔnɔn.

¹¹ Xirami nun Sulemani xa walikɛe naxee fa xɛɛma ra kelifɛ Ofiri boxi ma, nee man naxa fa wuri nun gɛmɛ tofanyie ra. ¹² Mange naxa na wuri rawali Alatala xa hɔrɔmɔbanxi sode dɛ ra, a nun mange xa banxi sode dɛ ra. A man naxa na wuri rawali kɔrae yailanfe ra bɛɛtibae bɛ. Na wuri mɔɔli mu nu toxi Yudaya sinden.

¹³ Mange Sulemani naxa Seeba mange gine waxɔnse birin so a yi ra dangife a naxan nasan-baxi a ma. Na xanbi, a naxa gbilen a xa boxi ma, a tan nun a xa mixie.

Mange Sulemani xa naafuli

(Yudaya Mangɛ II 1:14-17, 9:13-28)

¹⁴ Nɛ yo ɲɛ Sulemani nu xɛɛma kilo wulu mɔxɔɲɛn nun firin, kilo kɛmɛ senni tongo naani nun naani sɔtɔma, ¹⁵ bafe a naxan sɔtɔ yuleya duuti ra. A man nu xɛɛma nun gbeti sɔtɔma mangɛe nun gominae ra Arabu boxi ma.

¹⁶ Mange Sulemani naxa sɔɔri makantase kɛmɛ firin yailan xɛɛma ra, kankan yailanxi xɛɛma kilo solofere nan na. ¹⁷ A man naxa sɔɔri makantase xunxuri kɛmɛ saxan yailan xɛɛma ra, kankan yailanxi xɛɛma kilo saxan nan na. A naxa e gbaku banxi kui naxan xili falama Liban Fɔtɔn Banxi. ¹⁸ Mange naxa kibanyi xungbe yailan sili ɲinyi ra, a fa xɛɛma fanyi maso a ma. ¹⁹ Santide senni nu na na kibanyi ma. A xanbi radigilinxi, bɛlɛxɛ sade firin nu na a sɛɛtie ma, yɛtɛ masolixi firin fan nu na a sɛɛtie ma. ²⁰ Yɛtɛ fu nun firin fan masolixi nu na santidee sɛɛtie ma, senni nu na yirefanyi ma, sennie nu na kɔɔla

ma. Na kibanyi maniye mu nu na mangataa yo kui sinden. ²¹ Mange Sulemani xa pooti birin nun Liban Foton Banxi xa pileti birin nu yailanxi xɛɛma nan na. A mu nu gbeti rawalima fefe ma, a tide mu gbo a bɛ. ²² Kunkuie nu na mange yi ra naxee nu sigama Tarasisi jɛ saxan yo jɛ saxan xɛɛma, gbeti, sili jinyi, kule, nun xoni tofanyie tongode. Xirami xa walikɛɛ nu a malima na wali kui.

²³ Mange Sulemani xa bannaya nun a xa lonni naxa gbo ye dangi boxi mange birin na. ²⁴ Boxi mange birin nu wama Sulemani xa lonni ramɛfe Ala naxan saxi a xaxili ma. ²⁵ Nee birin nu mange sanbama gbeti, xɛɛma, dugie, geresosee, labundɛɛ, soe, nun sofalee ra jɛ yo jɛ.

²⁶ Sulemani naxa soori ragisee nun soe ragie malan. Soori ragise wulu keren kɛmɛ naani, nun soe ragie wulu fu nun firin nan nu na mangataa Darisalamu nun taa makantaxi gbɛtɛɛ. ²⁷ Mange naxa a niya gbeti xa wuya Darisalamu dangife gɛmɛ xori ra. Wuri fanyi fan naxan xili sɛdiri naxa wuya dangife sikomoro wuri ra naxee na Sefela boxi ma. ²⁸ Sulemani nu soe sarama Misira nun Kowa boxi nan ma. Mange xa yulɛɛ nu sigama e tongode. ²⁹ E soori ragise sara gbeti kilo solofere ra, e soe sara gbeti kilo keren nun a tagi. E na mooli sara Xiti nun Arami mangɛɛ fan bɛ.

11

Sulemani gbilenfe Alatala foxo ra

¹ Mange Sulemani naxa gine gbegbe doxo naxee mu findixi Isirayilakae ra, alo Firawuna xa

di gin'ee, Mowaba gin'ee, Amoni gin'ee, Edon gin'ee, Sidon gin'ee, nun Xiti gin'ee. ² Alatala nu bara a fala Isirayilakae be na sie xa fe ra, «Wo naxa siga e xonyi, e fan naxa fa wo xonyi. Xa na mu, e wo boj'ee ya rafindima ne e xa alae mabiri.» Kono Sulemani tan bira na mixie nan foxo ra, gin'ee maxanufe ra. ³ A mange di gin'ee keme solofere nan doxo, a konyi gin'ee keme saxan fan tongo. Na gin'ee naxa a boje mafindi.

⁴ A to fori, na gin'ee nu bara a boje birin mafindi ala gbete ma, a mu bira a Marigi Alatala foxo ra alo a baba Dawuda. ⁵ Mange Sulemani nu Sidonkae xa ala Asiteroti nun Amonikae xa ala Moloko fan batuma. ⁶ Mange Sulemani naxa fe raba, naxan mu rafan Alatala ma, a mu a xui rakamali Alatala be alo a baba Dawuda. ⁷ Na kui Sulemani naxa serexebade yailan Mowaba xa ala Kemosi be, a nun Amonikae xa ala Moloko be geya fari, naxan nu na Darisalamu ya ra. ⁸ A nu na mooli rabama a xa gin'ee birin be, naxee nu fatanxi si gbete ra, naxee nu surayi nun serexee bama e xa alae be.

⁹ Alatala naxa xono mange Sulemani ma, barima a nu bara a kobe so Isirayila Marigi Alatala ra, naxan mini a ma sanya firin. ¹⁰ Alatala nu bara tonyi doxo ala gbete batufe ra, kono Sulemani mu Alatala xa yaamari suxu. ¹¹ Na kui Alatala naxa a fala Sulemani be, «I to bara na mooli raba, i mu bira n ma yaamarie foxo ra n naxee birin masen i be, i n ma saate kana, n i xa mang'eya bama ne i yi ra, n fa a so i xa konyi nde yi ra. ¹² Kono i baba Dawuda xa fe ra, n mu na rabama i xa simaya kui, n mang'eya bama

ne i xa di xeme yi ra. ¹³ N mu mang'eya birin bama a yi ra, n bonsɔe keren nan luma i xa di be n ma konyi Dawuda xa fe ra, nun Darisalamu xa fe ra n naxan sugandixi.»

¹⁴ Alatala naxa Sulemani gerefafa nde ramini, naxan nu xili Hadada. Edon mang'e xa di nan nu a ra. ¹⁵ Dawuda Edon boxi gere temui naxe, a xa soori mang'e Yowaba nu bara te naa Isirayila soorie furee ragatade. Na temui a man naxa Edon xeme birin faxesa. ¹⁶ Yowaba nun a xa soorie naxa lu naa kike senni, han e ge xeme birin faxade ¹⁷ Hadada nun a baba xa konyi Edonka ndee nu bara e gi, e siga Misira. Na raba Hadada dimedi temui ne. ¹⁸ E to keli Madiyan, e naxa siga Paran. E naxa mixie tongo menni, e fa siga Misira Firawuna yire. Misira mang'e naxa banxi so a yi ra, a a joxo sa a xa donse fe xon ma, a boxi fan fi a ma.

¹⁹ Hadada naxa rafan Firawuna ma, han a a xa mang'e gine xunya fi a ma gine ra. ²⁰ Mang'e gine Tapenesi xunya naxa di xeme bari a be, naxan nu xili Genubati. Tapenesi na de ba Firawuna xonyi ne, a fa lu menni Firawuna xa die ya ma.

²¹ Hadada to a me a Dawuda nun a xa soori mang'e Yowaba bara faxesa, a naxa a fala Firawuna be, a xa dije a ma a xa gbilen a xonyi.

²² Firawuna naxa a yaabi, «Munfe ra i wama gbilenfe i xonyi? I waxonfe birin na be.» A naxa a yaabi, «I nondi, konɔ dije n xa gbilen.»

²³ Ala naxa gerefafa gbete ramini mang'e Sulemani be, naxan findixi Eliyada xa di Reson na, naxan nu bara a gi kelifa Soba mang'e Hadadeseri xonyi, ²⁴ Dawuda nu na e gerefe

tɛmɛi naxɛ. Reson xa sɔɔrie nan malan a fɛ ma, e fa lu Damasi, e mangɛya sɔto mɛnni. ²⁵ Reson nun Hadada findi Sulemani yaxuie nan na a xa simaya birin kui. Arami mangɛ Reson nu Isirayila pama xɔnxi.

²⁶ Nebati xa di Yerobowami nu kelixi Sereda nɛ Efirami boxi ma. A nga naxa findi kaapɛ gine nde ra, naxan xili Seruya. A nu walima mangɛ Sulemani xa mixie ya ma, kɔnɔ mangɛ xa fe mu nu rafan a ma. ²⁷ Na rakeli yi fe nan ma: Mangɛ Sulemani nu na Milo tife, a nun a baba xa taa tɛtɛ yire nde. ²⁸ Yerobowami to findi gbangbalanyi fanyi nan na, Sulemani naxa a findi tekɛ wali xunyi ra Yusufu bɔnsɔɛ xun ma.

²⁹ Lɔxɔɛ nde Yerobowami naxa mini Darisalamu, a Annabi Ahiya Siloka li kira xɔn ma e doro. Donma xungbe nɛɛnɛ nu ragoroxi namijɔnmɛ ma. ³⁰ Annabi Ahiya naxa a xa donma nɛɛnɛ ibɔɔ xuntun fu nun firin na, ³¹ a fa a fala Yerobowami bɛ, «Xuntun fu tongo, barima Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi n bɛ, <N fama nɛ mangɛya bade Sulemani yi ra, n fa bɔnsɔɛ fu sa i tan xa yaamari bun ma. ³² N bɔnsɔɛ keren luma nɛ Sulemani bun ma n ma konyi Dawuda xa fe ra nun Darisalamu xa fe ra, n taa naxan sugandixi Isirayila bɔnsɔɛ ya ma. ³³ N na rabama nɛ barima e bara e kobe so n na, e Sidɔn xa ala Asiteroti, nun Mowaba xa ala Kemosi, nun Amoni xa ala Mɔlɔkɔ batu. E mu e jɛrɛma n ma kira xɔn ma, e mu n ma yaamarie ratinmɛma alo Sulemani baba Dawuda a raba nɛ ki naxɛ. ³⁴ N mu mangɛya birin bama Sulemani yi ra, a xa lu mangɛya kui a xa simaya birin na n ma konyi sugandixi Dawuda xa fe ra, naxan bara

n ma yaamarie nun n waxɔnfe rabatu. ³⁵ Kɔnɔ n mang'eya bama nɛ Dawuda xa di Sulemani yi ra, n bɔnsɔɛ fu fi i ma. ³⁶ N bɔnsɔɛ keren nan luma a xa di yi ra, alako n ma konyi Dawuda fɔxi xa lu Darisalamu abadan, n dɛnnaxɛ sugandixi n xili xa fe ra. ³⁷ N i tongoma nɛ, n i findi mang'ɛ ra Isirayila xun na. I luma i waxɔnde nɛ. ³⁸ Xa i sa i tuli mati n na, xa i sa i jɛrɛ n ma kira xɔn, xa i sa wali n bɛ, i n ma yaamarie ratinmɛ, i n ma sɛriyɛ rabatu, alɔ n ma konyi Dawuda a raba ki naxɛ, n luma nɛ i sɛɛti ma tɛmɛi birin, n i bɔnsɔɛ rasabatima nɛ, alɔ n naxan nabaxi n ma konyi mang'ɛ Dawuda bɛ, n Isirayila fima nɛ i ma. ³⁹ N mang'ɛ Dawuda bɔnsɔɛɛ rayaagima nɛ, kɔnɔ kudɛ xa mu a ra.» ⁴⁰ Mang'ɛ Sulemani naxa wa Yerobowami faxafe. Na nan a niya, Yerobowami naxa a gi, a sa a xunyi taxu Sisaki ra Misira mang'ɛ. A naxa lu mɛnni han mang'ɛ Sulemani naxa faxa.

⁴¹ Sulemani xa taruxui dɔnxɔɛ, a fɔlɛ nun a rapɔnyi, a sɛbɛxi Sulemani xa taruxui kui.

⁴² Sulemani xa mang'eya naxa bu jɛ tongo naani Darisalamu nun Isirayila xun ma. ⁴³ Na xanbi, Sulemani naxa laaxira. E naxa a ragata a babae sɛɛti ma a baba Dawuda xa taa kui. A xa di Robowami naxa lu a jɔxɔɛ ra.

12

Robowami nun Yerobowami (Yudaya Mang'ee II 10:1-15)

¹ Robowami naxa siga Sikemi, barima Isirayilakae birin nu malanxi naa, e xa a ti mang'ɛ ra.

² Nebati xa di Yerobowami naxa na fe mɛ Misira,

a to a gi Sulemani ma a siga dennaxe. ³ Mixi ndee naxa a xili a xa fa Isirayila bɔxi ma. Yerobowami nun Isirayilakae birin naxa siga Robowami yire, e a fala a bɛ, ⁴ «I baba muxu suxu nɛ alo konyie. Yakɔsi tan, i xa nde ba muxu xa kote ra i baba naxan saxi muxu fari. Na kui muxu fama i xa yaamari rabatude.» ⁵ A naxa e yaabi, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» Nama naxa siga.

⁶ Mange Robowami naxa marasi fen forie ra, naxee nu na a baba Sulemani fɛ ma a xa simaya kui, a fa e maxɔrin, «Wo marasi mundun fima n ma n nan n ma pama yaabima naxan na?» ⁷ E naxa a yaabi, «Xa i fe fanyi rabama pama bɛ, xa i tin e waxɔnfe ra, xa i wɔyɛn fanyi fala e bɛ, e luma nɛ i xa yaamari bun ma temui birin.»

⁸ Kɔnɔ Robowami mu tin forie xa marasi ra. A naxa a lanfanma booree maxɔrin a lanma a xa naxan naba. ⁹ A naxa e maxɔrin, «Wo marasi mundun fima n ma n na n ma pama yaabima naxan na, pama naxan n mayandima n xa nde ba e xa kote ra n baba naxan saxi e fari.» ¹⁰ A lanfanmae naxa a yaabi, «I xa yi pama yaabi yi ki, naxee i mayandixi i xa nde ba e xa kote ra i baba naxan saxi e fari. I xa a fala e bɛ, <N belexɛ sole lanmadi xungbo n baba tagi bɛ. ¹¹ Yakɔsi, n baba xa kote xɔrɔxɔ a naxan dɔxɔ wo ma, n tan na xun masama nɛ. N baba wo bɔnbɔ luxusinyie nan na, kɔnɔ n tan fama wo bɔnbɔde talie nan na.>»

¹² Xi saxan to dangi, Yerobowami nun pama naxa siga Robowami yire, naxan nu bara a fala, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» ¹³ Mange Robowami naxa e yaabi a xɔrɔxɔɛ ra, a mu forie xa marasi tongo. ¹⁴ A naxa e yaabi a lanfanmae

xa marasi ra, «N na n baba xa kote xɔɔɔɔɔ xun ma sama nɛ a naxan dɔɔɔ wo ma. N baba wo bɔnbɔ luxusinyie nan na, kɔnɔ n tan fama wo bɔnbɔde talie nan na.» ¹⁵ Na kui, mangɛ mu tin a tuli matide pama ra. Marigi Alatala nu bara na ragiri alako a xa a xa masenyi rakamali a naxan fala Nebati xa di Yerobowami bɛ Annabi Ahiya Siloka saabui ra.

¹⁶ Isirayilakae to a kolon mangɛ mu tin a tuli matide e ra, e naxa a yaabi,
«Munse na won nun Dawuda bɔnsɔɛ tagi?
Kɛ mu na muxu bɛ Yisayi xa die tagi.
Isirayila xa gbilen e xɔnyi.
Yakɔsi Dawuda, i xa mɛɛni i xa banxi ma i yetɛ ra.»

Na kui, Isirayila birin naxa gbilen e xɔnyi.

¹⁷ Isirayilaka naxee nu sabatixi Yudaya taaɛ kui, nee naxa lu Robowami xa yaamari bun ma. ¹⁸ Na dangi xanbi, mangɛ Robowami naxa Adorami xɛɛ, naxan jɛngi nu saxi tekɔ wali xɔn ma, kɔnɔ Isirayilakae naxa a magɔnɔ han a faxa. Mangɛ Robowami naxa a gi keren na sigafe ra Darisalamu a xa sɔɔri ragise kui. ¹⁹ Isirayila Dawuda xabile matandi na ki nɛ. Han to e mu lanxi.

²⁰ Isirayilaka birin to a mɛ a Yerobowami bara fa, e naxa e malan, e a xili, e a findi mangɛ ra Isirayila birin xun ma. Yudaya nan keren sa Dawuda bɔnsɔɛ dɛ ra.

²¹ Robowami to so Darisalamu, a naxa Yuda nun Bunyamin bɔnsɔɛ sɔɔrie malan, geresoe fanyi wulu kɛmɛ tongo solomasaxan, alako e xa Isirayila gere, Isirayila xa gbilen Robowami xa mangɛya bun ma. ²² Kɔnɔ Alatala naxa a masen

a xa mixi Semaya bɛ, ²³ «A fala Sulemani xa di Robowami bɛ, Yudaya mangɛ, a nun Isirayilakae birin naxee na Yudaya nun Bunyamin boxi ma, ²⁴ Alatala xa masenyi nan yi ki: «Wo naxa te de sigafe ra won ngaxakerenyie gereɗe. Wo birin xa gbilen wo xɔnyi, barima n tan nan yi fe ragirixi.» E naxa Alatala xa masenyi rabatu, e naxa gbilen, e mu siga Yerobowami gereɗe sonon.

²⁵ Yerobowami naxa Sikemi taa ti Eframi geyae yire, a sabati naa. Na dangi xanbi, a man naxa siga, a Peniyeli ti. ²⁶ Yerobowami naxa a fala a boɗɛ ma, «Temunde yi jama fama gbilende, e lu Dawuda bonsoɗɛ xa yaamari bun ma, ²⁷ xa e luma te ra serexɛɛ bade Alatala xa banxi kui Darisalamu. Yi jama boɗɛ ya fama nɛ rafindide e marigi Robowami Yudaya mangɛ ma, e n tan faxa, e fa gbilen Yudaya mangɛ Robowami ma.»

²⁸ A to gɛ marasi fende, mangɛ naxa ninge misaali firin yailan xɛɛma ra, a fa a fala jama bɛ, «Wo xa sigɛ Darisalamu mu lanma sonon. Isirayila, wo xa alae nan yi ki naxee wo ramini Misira boxi ma.» ²⁹ A naxa keren ti Beteli, a keren ti Dana. ³⁰ Na nan findixi yunubi ra e bɛ. Nama nu luma siga ra na kuyee batude Beteli, xa na mu a ra Dana. ³¹ Yerobowami naxa salideɗ ti yire itexi, a fa mixie ti serexɛɗubɛ ra naxee mu findi Lewi die ra.

³² Yerobowami naxa sali nde raba kike solo-masaxan nde xi fu nun suuli nde ra, alɔ sali naxan mooli nu rabama Yudaya. A yetɛ yati naxa serexɛɛ ba na kuye ninge daaxie bɛ, a naxee yailan Beteli. A naxa serexɛɗubɛɛ doxo Beteli

na salide yiree, a naxee ti geyae kɔn. ³³ A naxa sɛrɛɛ ba na salide kui, a naxan yailan Beteli. A na raba kike solomasaxan nde xi fu nun suuli nde nɛ. A nu bara na kike sugandi a yetɛ kan waxɔnki ra. A naxa sali xungbe raba Isirayilakae bɛ, a surayi gan sɛrɛɛ ra Beteli sɛrɛɛbade fari.

13

Namipɔnmɛ xa masenyi Yerobowami be

¹ Alatala xa xɛɛra nde naxa fa Beteli kelife Yudaya boxi ma. Yerobowami nu tixi sɛrɛxɛbade fari, a na surayi ganfe sɛrɛxɛ ra. ² Alatala xa xɛɛra naxa a xui ite sɛrɛxɛbade a xɔɔxɔ ra a Alatala xa masenyi fala a xui itexi ra. A naxɛ, «Sɛrɛxɛbade, sɛrɛxɛbade! Alatala xa masenyi nan ya: <Di xɛmɛ nde barima nɛ mangɛ Dawuda bonsɔɛ ya ma, a xili Yosiya. A i xa sɛrɛxɛdubɛɛ findi sɛrɛxɛ ra i fari, naxee surayi bama sɛrɛxɛ ra salide geyae fari. Mixi xɔrie nan yati ganma i fari!» ³ Na lɔxɔɛ a naxa tɔnxuma fi e ma, a naxa a fala e bɛ, «Tɔnxuma nan ya alako wo xa a kolon a n tan Alatala xui yati nan falaxi wo bɛ. Yi sɛrɛxɛbade fama nɛ ibɔɔde, a xube ibɔgonma boxi ma.»

⁴ Mange Yerobowami to Ala xa xεera xa masenyi me, a naxan fala a xui itexi ra Beteli serexebade xa fe ra, a naxa a belexe itala na serexebade fari, a fa a fala, «Na xeme suxu.» A to na raba, a belexe naxa xoxoxo a ra, a mu no a ramaxade sonon. ⁵ Na serexebade naxa iboo keren na, a xube naxa ibogon boxi ma, alo Alatala xa xεera a fala ki naxe.

⁶ Na kui mangɛ naxa a fala Ala xa xɛɛra bɛ, «I Marigi Alatala maxandi n bɛ, alako n bɛlɛxɛ xa yalan.» Ala xa xɛɛra naxa Ala maxandi a bɛ, Yerobowami bɛlɛxɛ naxa yalan alɔ a singe. ⁷ Mangɛ naxa a fala Ala xa xɛɛra bɛ, «Fa n xɔnyi i xa i malabu, n bupa nde fima i ma.» ⁸ Ala xa xɛɛra naxa mangɛ yaabi, «Hali i naafuli gbegbe fima n ma, n mu soma i xɔnyi. N mu sese donma, n mu sese minma be, ⁹ barima Alatala n yamarixi yi nan na, <I naxa sese don, i naxa sese min na yire. I xa gbilen i xɔnyi kira gbɛtɛ ra.>» ¹⁰ A naxa gbilen kira gbɛtɛ ra, a mu gbilen kira ra a fa naxan xɔn ma a singe.

¹¹ Namipɔnmɛ xɛmɔxi nde nu na Beteli taa kui. A xa di nde naxa na fe ya maxaran a bɛ, Ala xa xɛɛra naxan birin naba Beteli na lɔxɔɛ, nun a wɔyɛnyi naxee fala mangɛ bɛ. A xa di to gɛ na fe birin masende a bɛ, ¹² a naxa a tan nun a xunyaɛ maxɔrin, «A gbilen kira mundun na?» A xa die nu bara a kolon na xɛɛra gbilen kira naxan na. E to na fala e baba bɛ, ¹³ a naxa a fala e bɛ, «Wo fa n ma sofale ra.» E to a yailan, a naxa te a fari, ¹⁴ a bira Ala xa xɛɛra fɔxɔ ra, han a sa a li wuri nde bun ma.

A naxa a fala a bɛ, «Ala xa xɛɛra na i tan nan na naxan keli Yudaya?» A naxa a yaabi, «Iyo, n tan nan a ra.» ¹⁵ Namipɔnmɛ xɛmɔxi naxa a fala a bɛ, «Won xa gbilen n xɔnyi, won xa won dɛge.» ¹⁶ Ala xa xɛɛra naxa a yaabi, «N mu nɔma gbilende, n mu nɔma sode i xɔnyi. N mu sese donma, n mu sese minma yi yire, ¹⁷ barima Alatala a masenxi nɛ n bɛ, <I naxa sese don, i naxa sese min, i naxa gbilen kira ra i fa fama

faxi naxan xon ma.»»

¹⁸ Xemoxi naxa a fala a be, «N tan fan findixi namiponme nan na alo i tan. Maleke nde nan goroxi n ma, a Ala xa masenyi ti n be, a falafe ra, «Na mixi ragbilen i xonyi, a xa a dege, a xa a min.»» A nu wule nan falafe a be. ¹⁹ Na kui Ala xa xera naxa gbilen, e naxa e dege, e naxa e min.

²⁰ E nu dodoxi teebili ra temui naxe, Ala xa masenyi naxa goro na namiponme xemoxi ma, ²¹ a naxa a xui ite Ala xa xera be naxan keli Yudaya boxi ma. A naxa a fala a be, «Ala xa masenyi nan ya: «I to i Marigi Alatala xa yaamari matandi, i mu a xui suxu, ²² a falafe ra i naxa sese don, i naxa sese min be, i fure mu ragatama i benbae xa gaburi yire.»»

²³ Ala xa namiponme to ge a degede, na xemoxi naxa fa a xa sofale ra alako boore xa siga. ²⁴ A to siga, a xa biyaasi kui yete nde naxa dutun a ma kira xon ma, a a faxes. A fure naxa sa kira xon ma, a xa sofale nun na yete naxa ti a fe ma. ²⁵ Dangi mixie naxa a fure to kira de ra, yete tixi a fe ma. E to Beteli li, namiponme xemoxi nu na dennaxe, e naxa na fe fala mixie be.

²⁶ Namiponme xemoxi naxan Ala xa xera ragbilen a xonyi a to na fe me, a naxa a fala, «Na Ala xa xera nan a ra, naxan Alatala xa yaamari matandixi. Alatala bara a niya yete xa a iboo, a xa a faxes, alo a masenxi a be ki naxe.» ²⁷ Na temui a naxa a fala a xa die be, «Wo fa n ma sofale ra.» E naxa na raba. ²⁸ A to siga, a naxa Ala xa xera fure to kira xon ma, yete nun sofale tixi a fe ma. Yete mu fure donxi, a mu sofale ibooxi. ²⁹ Namiponme xemoxi naxa Ala xa xera

fure tongo, a a sa a xa sofale fari, a gbilen a ra. Namijonme xemoxi naxa a raso taa kui, a a kasange, a a xa jon fe raba. ³⁰ A to a fure sa gaburi kui, a naxa a fala, «N ngaxakerenyi, i nu tooo.»

³¹ Na to ba a ra, xemoxi naxa a fala a xa die be, «N na faxa, wo xa n sa yi gaburi kui Ala xa xera fure saxi dennaxe. Wo xa n xorie sa a xorie fe ma. ³² A naxan fala Alatala xili ra Beteli nun yi serexebade naxee na geyae ma Samari boxi ma, a fama ne kamalide.»

³³ Na fee to dangi, Yerobowami mu gbilen a xa fe jaaxie foxo ra. A mixi mooli birin ti serexedube ra na salidee kui geyae fari, naxee na tin na ra. ³⁴ Na nan findi Yerobowami bonsoe xa yunubi ra. Ala e sonto ne, a e fa e raloe dunija ma.

14

Yerobowami xa mang'eya rajonyi

¹ Na temui Yerobowami xa di Abiya naxa fura.

² Yerobowami naxa a fala a xa gine be, «I xa i maxiri keja nde ra, alako mixi naxa a kolon a Yerobowami xa gine nan i ra. I siga Silo Annabi Abiya xon ma, naxan a fala n be, a n findima ne yi boxi mange ra. ³ I xa taami fu, se joxunme ndee, nun kumi nde xanin a xon. A a falama ne i be, fe naxan fama won ma di lide.»

⁴ Yerobowami xa gine naxa a raba na ki, a naxa siga Silo, a sa so Ahiya xonyi. Ahiya nu bara fori, a ya mu nu se igbema sonon. ⁵ Alatala nu bara a fala Ahiya be, «Yerobowami xa gine nan fafe yi ki, a faxi i maxorinde a xa di xa fe ma, barima na mu yalanxi. I xa n ma masenyi ti a be. A fama

gundo ki nan ma, alako mixi mu a kolonma ki naxe Yerobowami xa gine na a ra.»

⁶ Ahiya to a sanyi xui me a bara makore naade ra, a naxa a fala a be, «So, Yerobowami xa gine. I faxi a gundo ki ma munfe ra? Masenyi xoxoxe nan yi ra i be. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowami be, Isirayila Marigi Alatala naxe, <N bara i xa fe ite jama tagi, n bara i ti mange ra n ma jama Isirayila xun ma, ⁸ n bara mangeya ba Dawuda bonsɔɛ yi ra, n a fi i tan ma. Kono i mu luxi alo n ma konyi Dawuda, naxan n ma seriye rabatu, a bira n foxo ra a boje birin na n waxonfe rabade. ⁹ I wali ki jaaxu dangi mixi birin na. I bara n naxono i xa kuyee batufe ra, naxee yailanxi wure raxunuxi ra. I bara i kobe raso n na. ¹⁰ Na nan a toxi, n gbaloe ragoroma i tan Yerobowami bonsɔɛ, i xa konyie, nun i xa mixi xoreyaxie ma. E birin sontoma ne. N fe jaaxi bama ne wo tagi, alo gine banxi makoma ki naxe. ¹¹ Yerobowami bonsɔɛ naxan na faxa taa kui, baree nan na fure donma. Naxan na faxa wula i, xonie nan na donma.> Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹² Ahiya man naxa a fala na gine be, «Yakosi i xa gbilen i xonyi. I nefɛ i sanyi ti taa kui, wo xa di faxama ne. ¹³ Isirayilakae birin a jon fe raba, e a ragata gaburi kui. A keren nan sama gaburi kui Yerobowami xa denbaya ya ma, barima a keren nan fe fanyi rabaxi Isirayila Marigi Alatala be Yerobowami xa mixie tagi. ¹⁴ A gbe mu luxi sonon Alatala xa fa mange dɔxo Isirayila xun ma Yerobowami joxoxe ra. ¹⁵ Alatala xa xone sinma ne Isirayila ma, alo foye xungbe sinma kalee ma xure de ra ki naxe. A Isirayila talama ne yi boxi

fanyi ma, a naxan fi a benbae ma, a fa e rayensen ye xure kiri ma, barima e bara kuyee yailan. ¹⁶ A Isirayila sama ne a yaxuie belexe i yunubi xa fe ra, Isirayila naxan naba Yerobowami foxi ra.»

¹⁷ Yerobowami xa gine naxa siga. A to so Tirisa, a bara makore naade ra a xonyi, a xa di naxa faxes. ¹⁸ E naxa a ragata, Isirayila birin fa a jon fe raba, alo Alatala a masen ki naxe a xa konyi Annabi Ahiya be.

¹⁹ Yerobowami xa taruxui donxoe na Isirayila mang'ee xa taruxui kui. A xa geree nun a xa mang'eya xa fe birin sebexi a kui. ²⁰ Yerobowami mang'eya raba ne je moxoren nun firin. Na temui a naxa faxes, a xa di xeme Nadabo naxa ti mange ra a joxoe ra.

²¹ Sulemani xa di Robowami findi Yudaya mange ra temui naxe, a xa simaya nu na je tongo naani nun keren. A je fu nun solofere mang'eya nan naba Darisalamu, Alatala taa naxan sugandi a xili xa fe ra Isirayila bonsoe birin tagi. A nga Amonika nu xili ne Naama.

²² Yudayakae fan naxa Alatala raxono e xa yunubie ra, e benbae mu nu darixi naxee mooli ra. ²³ E fan naxa serexebadee yailan yire itexi birin fari wurie fe ma, e fa geme masolixie nun Aseri wuri masolixie ti naa. ²⁴ Langoee fan nu na naa. E nu fe paaxie rabama na sali mooli kui, alo sie, Ala naxee keru na boxi ma, nee nu a rabama ki naxe beenun Isirayilakae xa sabati naa.

²⁵ Na bara a niya Robowami xa mang'eya je suuli nde ra, Misira mange Sisaki xa Darisalamu gere. ²⁶ A naxa naafuli birin tongo naxan nu na Alatala xa banxi nun mange xa banxi kui.

A naxa wure lefae fan tongo, Sulemani nu bara naxee maso xεema ra. ²⁷ Mang'e Robowami naxa e joxɔe yailan yoxui ra, a e taxu soori mang'ee ra naxee mang'e xa banxi naadεe makantama. ²⁸ Mang'e nu sigama Ala xa banxi kui temui naxe, soorie nu na wure lefae rawalima. Mang'e na gbilen, e man fa na wure lefae ragbilen soori banxi kui.

²⁹ Robowami xa taruxui donxɔe seβexi Yudaya mang'ee xa taruxui nan kui. ³⁰ Temui birin, Robowami nun Yerobowami nu luma e boore gere ra. ³¹ Robowami to laaxira, e naxa a ragata a benbae seeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Abiya naxa ti a joxɔe ra. A nga Amonika nu xili ne Naama.

15

Abiyami findife Yudaya mang'e ra (Yudaya Mang'ee II 13:1-22)

¹ Yerobowami xa mang'eya je fu nun solo-masaxan nde ra, Nebati xa di Abiyami naxa ti mang'e ra Yudaya. ² A xa mang'eya bu ne je saxan Darisalamu. A nga nu xili ne Maaka, Abisaalon xa di. ³ A fan naxa bira yunubi fee foxɔ ra, a baba nu naxee rabama. A boje birin mu nu na a Marigi Alatala be, alɔ a benba Dawuda gbe nu na ki naxe. ⁴ Konɔ Alatala naxa a ti mang'e ra Darisalamu a baba Dawuda xa fe ra, ⁵ barima Dawuda nu bara Alatala waxɔnfe raba, a bira a xa seriye foxɔ ra a xa dunjeigiri birin kui, fo Uri Xitika xa fe. ⁶ Robowami nun Yerobowami nu e boore gerema e xa simaya birin kui.

⁷ Abiyami xa taruxui dɔnxɔɛ sɛbɛxi Yudaya mang'e xa taruxui kui. Abiyami nun Yerobowami nu e boore gerema temui birin. ⁸ A naxa laaxira, e a ragata a benbae sɛɛti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Asa naxa ti mange ra a ɲɔxɔɛ ra.

*Asa findife Yudaya mang'e ra
(Yudaya Mang'e II 14:1-2, 15:16-16:6,11-14)*

⁹ Isirayila mange Yerobowami xa mang'eya ɲɛ mɔxɔɲɛn nde ra, Asa naxa ti mange ra Yudaya. ¹⁰ A ɲɛ tongo naani nun keren nan naba mang'eya kui Darisalamu. A nga nu xili nɛ Maaka, Abisaalon xa di. ¹¹ Asa naxa Ala waxɔnfe raba alo a benba Dawuda a raba ki naxɛ. ¹² A naxa kuye fe kana, a babae naxee folo, a langooe kerin na sɛɛxɛbadɛɛ xun ma.

¹³ A naxa mange ginɛ binyɛ ba a nga Maaka ma, barima a nu Asera kuye batuma. A naxa na kuye rabira, a a gan, a a xube woli Sediron xure kui. ¹⁴ Hali Asa bɔɲɛ birin to nu na Alatala nan bɛ a xa simaya birin kui, a mu gɛ kuye sɛɛxɛbadɛɛ birin kanade yire itexie Yudaya bɔxi ma. ¹⁵ Asa naxa xɛɛma, gbɛti, nun se fanyie raso Alatala xa banxi kui, a tan nun a baba naxee ba Alatala bɛ.

¹⁶ Asa nun Isirayila mange Baasa nu e boore gerema e xa simaya birin kui. ¹⁷ Isirayila mange Baasa naxa te Yudaya gere xili ma. A naxa Rama taa ti, alako a xa kira ibolon Yudaya mange Asa ya ra. ¹⁸ Asa naxa gbɛti nun xɛɛma tongo Alatala xa banxi nun mange xa banxi kui, a a so xɛɛrae yi ra, a e xɛɛ Damasi taa, Arami mange Ben Hadada yire yi masenyi ra: ¹⁹ «Won xa saatɛ xiri

won tagi alo n baba nun i baba a raba ki naxe. Sanbase nan ya, xεema nun gbeti. Saate kana naxan na i nun Isirayila mange Baasa tagi, alako a xa makuya n na.»

²⁰ Ben Hadada naxa tin mange Asa xa masenyi ra. A naxa a xa soori xunyie xεε Isirayila taaε suxude. E naxa Iyono, Dana, Abeli Beti Maaka, Kinereti, nun Nafatali boxi suxu. ²¹ Baasa to na fe mε, a naxa Rama tife wali rati, a lu Tirisa taa kui. ²² Na wali to ti, mange Asa naxa Yudayakae birin xili, e xa fa teku gεmεε nun wurie tongode Baasa nu naxee rawalima Rama. E naxa na birin xanin, e a rawali Geba nun Misipa tife ra.

²³ Asa xa taruxui donxεε, a xa gereε xa fe, a xa taa tife xa fe, nun a xa fe birin seβexi Yudaya nun Isirayila mangεε xa taruxui kui. Asa to fori, fure nde naxa a sanyie suxu. ²⁴ Asa naxa laaxira. E naxa a ragata gaburi kui a benba Dawuda xa taa a benbae fe ma. A xa di Yehosafati naxa ti mange ra a joxεε ra.

Nadabo findife Isirayila mange ra

²⁵ Yerobowami xa di Nadabo naxa ti Isirayila mange ra Yudaya mange Asa xa mangeya jε firin nde ra. Nadabo naxa mangeya xanin jε firin Isirayila boxi ma. ²⁶ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a a jεrε a baba xa kira xon ma, naxan a niya Isirayila xa yunubi raba. ²⁷ Ahiya xa di Baasa, fatanfe Isakari bonsεε ra, naxa yanfanteya maxiri a xun ma. Baasa naxa a faxa Gibeton, a tan Nadabo nun Isirayilakae nu na Filisitakae gerefe temui naxe. ²⁸ Baasa a faxa Yudaya mange Asa xa mangeya jε saxan nde ne,

a ti Isirayila mangɛ ra a ɲoxɔɛ ra. ²⁹ A to findi mangɛ ra, a naxa Yerobowami bɔnsɔɛ birin faxa. A mu keren lu, a e birin sɔntɔ nɛ, alɔ Alatala nu bara a masen ki naxɛ Annabi Ahiya saabui ra, naxan nu na Silo. ³⁰ A faxa Yerobowami xa yunubi nan ma fe ra, naxan a niya Isirayila fan xa e kobe raso e Marigi Alatala ra.

³¹ Nadabo xa taruxui dɔnxɔɛ nun a fe naxan birin naba, na sebexi Isirayila mangɛɛ xa taruxui kui. ³² Asa nun Isirayila mangɛ Baasa nu e boore gerema e xa simaya birin kui.

Baasa findife Isirayila mangɛ ra

³³ Yudaya mangɛ Asa xa mangɛya ɲɛ saxan nde ra, Ahiya xa di Baasa naxa ti Isirayila mangɛ ra Tirisa. A bu nɛ mangɛya kui ɲɛ mɔxɔɲɛn nun naani. ³⁴ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a bira Yerobowami xa kira fɔxɔ ra, naxan a niya Isirayila fan xa yunubi raba.

16

Baasa xa mangɛya

¹ Alatala naxa yi masen yi ragoro Xanani xa di Yehu ma Baasa bɛ: ² «N bara i tongo dunɲa bɛndɛ fupɲi fari, n i findi n ma ɲama xa mangɛ ra. Kɔnɔ i tan bara bira Yerobowami xa kira fɔxɔ ra, i n ma Isirayila ɲama ti yunubi rabafe ra, naxan bara n naxɔnɔ a ɲaaxi ra. ³ Na kui n i tan Baasa bama nɛ mangɛ ra, alɔ gine a xa banxi kui makɔma ki naxɛ. N i bɔnsɔɛ luma nɛ, alɔ n Nebati xa di Yerobowami bɔnsɔɛ luxi ki naxɛ. ⁴ Baasa bɔnsɔɛ naxan na faxa taa kui, baree nan na donma. Naxan na faxa wula i, xɔnie nan na donma.»

⁵ Baasa xa taruxui dɔnxɔɛ nun a xa gere ki fanyi, birin seɓɛxi Isirayila mangɛɛ xa taruxui kui. ⁶ Baasa naxa laaxira, a naxa ragata Tirisa. A xa di Ela naxa ti mangɛ ra a ɲɔxɔɛ ra. ⁷ Alatala a xa masenyi ti nɛ Baasa nun a bɔnsɔɛ bɛ, Xanani xa di Annabi Yehu saabui ra. Na masenyi ti a xa fe ɲaaxie nan ma fe ra, naxee mu rafanxi Alatala ma. A nu bara maniya Yerobowami bɔnsɔɛ ra, a naxan sɔnto.

Ela findife Isirayila mangɛ ra

⁸ Asa xa mangɛya ɲɛ mɔxɔɲɛn nun senni nde ra, Baasa xa di Ela naxa ti Isirayila mangɛ ra. A xa mangɛya bu nɛ ɲɛ firin. ⁹ Simiri, a xa soɔri mangɛ nde, naxan nu findixi a xa soɔri ragisee seɛti keren xunyi ra, naxa yanfanteya xiri a xun. Lɔxɔɛ nde Ela nu na Tirisa a siisife Arisa xɔnyi, naxan findi na mangɛ xa banxi kante ra. ¹⁰ Simiri naxa so naa, a a faxa. Yudaya mangɛ Asa xa mangɛya ɲɛ mɔxɔɲɛn nun solofere nde ra, Simiri naxa ti Isirayila mangɛ ra Ela ɲɔxɔɛ ra.

¹¹ A to findi mangɛ ra, a naxa dɔxɔ kibanyi, a Baasa bɔnsɔɛ birin faxa nɛ. A mu na xa mixi yo lu, na boore nde ba, na ɲɔxɔɛ ba. ¹² Simiri Baasa bɔnsɔɛ birin sɔnto nɛ, alɔ Alatala a masen ki naxɛ Baasa xili ma Annabi Yehu saabui ra. ¹³ Baasa nun a xa di Ela faxa e xa yunubi fufafue nan ma fe ra, e Isirayila Marigi Alatala raxɔnɔxi naxee ra. ¹⁴ Ela xa taruxui dɔnxɔɛ birin seɓɛxi Isirayila mangɛɛ xa taruxui kui.

Simiri findife Isirayila mangɛ ra

¹⁵ Yudaya mangɛ Asa xa mangɛya ɲɛ mɔxɔɲɛn nun solofere nde ra, Simiri naxa mangɛya raba

xi solofere bun ma Tirisa. Isirayila pama nu na Gibeton Filisitakae gerede. ¹⁶ Nama to a me, a Simiri bara mang'e yanfa, a a faxa, e naxa soori xunyi Omiri ti Isirayila mang'e ra keren na. ¹⁷ Na temui Omiri nun Isirayila soorie naxa keli Gibeton, e sa Tirisa rabilin.

¹⁸ Simiri to a to, taa birin nabilinxi, a naxa so mang'e banxi kui, a na gan a yete xun ma. ¹⁹ A faxa a xa yunubie nan ma fe ra, naxee nu bara Alatala raxono. A nu bara bira Yerobowami xa kira foxo ra, a a niya Isirayila pama fan xa yunubi raba.

²⁰ Simiri xa taruxui donxoe nun a xa yanteya sebexi Isirayila mang'e xa taruxui kui.

Omiri findife Isirayila mang'e ra

²¹ Na temui Isirayila pama seeti nu wama Ginati xa di Tibini tife mang'e ra, boore seeti nu wama Omiri nan xon. ²² Nama seeti naxan nu na Omiri foxo ra, nee naxa no Ginati xa di Tibini xa pama ra. E naxa Tibini faxa, e Omiri ti mang'e ra.

²³ Yudaya mang'e Asa xa mang'eya je tongo saxan nun keren nde ra, Omiri naxa findi Isirayila mang'e ra, a bu na kui je fu nun firin. A to ge je senni rabade Tirisa, ²⁴ a naxa Samari geya sara Semeri ma gbeti kilo tongo solofere ra. A naxa taa ti naa fari, a na taa xili sa Samari, barima na geya kanyi nu xili ne Semeri.

²⁵ Omiri nu fe paaxie rabama, naxee mu rafan Alatala ma. A xa fe paaxie nu dangi Isirayila mang'e singee gbee ra. ²⁶ A Nebati xa di Yerobowami foxi birin naba ne, a a niya Isirayila

nama fan xa e Marigi Alatala raxono e xa fe fufafue ra.

²⁷ Omiri xa taruxui, nun a xa gere ki fanyi, na birin sebexi Isirayila mang'ee xa taruxui kui.

²⁸ Omiri naxa laaxira, a ragata a benbae seeti ma Samari. A xa di Akabu naxa ti mange ra a noxo'e ra.

Akabu findife Isirayila mang'ee ra

²⁹ Yudaya mang'ee Asa xa mang'eya je tongo saxan nun solomasaxan nde ra, Omiri xa di naxa findi Isirayila mang'ee ra. A bu ne mang'eya kui Isirayila xun ma Samari je moxo'jen nun firin. ³⁰ Akabu naxa fe naaxie raba, naxee mu rafan Alatala ma, dangi mang'ee singee ra. ³¹ Bafe Nebati xa di Yerobowami xa yunubi ra, a naxa Sidon mang'ee Etibaali xa di Yesabela fan tongo gine ra, a fa na xa kuye Bali batu, a a xinbi sin na bun ma. ³² A naxa serexebade yailan Bali kuye be Bali xa banxi kui, naxan nu tixi Samari.

³³ Akabu naxa Aseri wuri masolixie fan yailan, naxee nu xili Asera. Akabu naxa Alatala raxono na fe moolie ra, dangife Isirayila mang'ee singee ra.

³⁴ A xa waxati, Xiyeli Betelika naxa gbilen Yeriko taa ti ra. A naa ti folo a xa di singe Abirami sare nan na, a wali rapon naad'ee tife nan ma a xa di Segubu sare ra, alo Alatala nu bara a masen ki naxe Nunu xa di Annabi Yosuwe saabui ra.

17

Annabi Eliya

¹ Eliya Tisibeka, naxan findi Galadi boxi mixi nde ra naxa a fala mang'ee Akabu be, «N xa a

fala i be Isirayila Marigi Alatala xili ra, n naxan nabatuma, toofare tune nun xini yo mu fama, fo n Ala maxandi.» ² Alatala yi nan masen Annabi Eliya be, ³ a naxe, «Keli be, i xa siga sogetede biri ra, i sa i noxun Keriti xure yire. ⁴ I xure ye nan minma, n donse rasanbama ne i ma xaxae saabui ra.»

⁵ A naxa siga, a a raba alo Alatala a fala a be ki naxe, a sa sabati Keriti xure yire Yuruden sogetede biri. ⁶ Xaxae nu fama taami nun sube ra a xon ma geesege nun nunmare. A nu xure ye nan minma. ⁷ Kono temui nde to dangi, na xure naxa xori, barima tune mu nu fama na boxi ma na waxati.

⁸ Na temui Alatala naxa a masen a be, a naxe, ⁹ «Keli, i xa siga Sarepeta naxan na Sidon boxi ma. I xa lu naa. N bara yaamari fi kaape gine nde ma, a xa i balo.» ¹⁰ A naxa keli, a siga Sarepeta. A to so na taa kui, a naxa kaape gine nde to, a yege matongofe. A naxa na gine xili, a a fala a be, «Yandi, n ki ye ra n xa a min.» ¹¹ Gine to nu sigafe ye foxo ra a be, a man naxa a xili, a a fala a be, «Yandi, i xa fa taami xuntunyi fan na n be.»

¹² Gine naxa a yaabi, «N xa a fala i be i Marigi Alatala xili ra, taami yo mu na n yi ra, fo farin pooti ya keren, a nun ture dondoronti kundi kui. N na yege di matongofe na nan ma, n xa sa na yailan n tan nun n ma di be. Muxu na ge na donde, muxu fama faxade ne.»

¹³ Eliya naxa a fala a be, «Hali i mu gaaxu, sa a raba alo n a falaxi i be ki naxe. Kono i naxan nabama, i xa n ma taami nan singe yailan, i fa a ra. Na dangi xanbi, i xa i gbe nun i xa di

gbe yailan. ¹⁴ Isirayila Marigi Alatala a masen ne, «Farin mu jɔnma pɔɔti kui, ture mu jɔnma kundi kui, beenun Alatala tune rafama boxi ma temui naxe.»»

¹⁵ Na kui gine naxa siga, a a raba alo Alatala a yamarixi ki naxe Annabi Eliya saabui ra. Na waxati bun ma baloe nu na a tan, a xa di, nun Annabi Eliya yi. ¹⁶ Farin mu nu jɔnma pɔɔti kui, ture mu nu jɔnma kundi kui alo Alatala a masen ki naxe Annabi Eliya saabui ra.

¹⁷ Na fee to dangi, na kaape gine xa di naxa fura. Na fure senbe naxa gbo, han a jengi naxa jɔn a fate i. ¹⁸ Gine naxa a fala Annabi Eliya be, «Munse na won tagi, i tan Ala xa mixi? I faxi ne n xɔnyi i xa fa n natu n ma yunubie ra, i man xa n ma di faxes?» ¹⁹ Eliya naxa a yaabi, «I xa di so n yi ra.» A naxa dimedi tongo a nga yi ra, a a xanin a xa konkoe kui naxan nu na banxi kui koore kɔn na. A to a sa sade ma, ²⁰ a naxa Alatala maxandi a be, a naxe, «N Marigi Alatala, i wama n yatigi kaape gine toɔɔɔfe yi ki ne, a xa di xa faxes?» ²¹ A naxa a yete itala dimedi fate fari sanya saxan, a Alatala maxandima a falafe ra, «N Marigi Alatala, n bara i maxandi, i xa yi di jengi ragbilen a fate i.» ²² Alatala naxa Annabi Eliya xa maxandi suxu, dimedi jengi naxa gbilen a fate i. ²³ Eliya naxa a tongo, a goro a ra a nga xɔn, a a fala a be, «I xa di mato, a kisixi.» ²⁴ Gine naxa a fala Eliya be, «Yakɔsi n bara a kolon a Ala xa mixi nan i ra, naxan Alatala xa masenyi tinxinxi masenma.»

Annabi Eliya nun Mangɛ Akabu

¹ Temui xɔn to kuya, Alatala naxa a masen Annabi Eliya bɛ a jɛ saxan nde ra, a naxɛ, «Siga Akabu yire, n tunɛ rafama nɛ bɔxi ma fa.» ² Eliya naxa siga Akabu yire. ³ Kaamɛ nu bara senbɛ soto Samari bɔxi ma. Akabu naxa Abadiyasi xili, naxan nu walima mangɛ banxi kui. A nu gaaxuma Alatala ya ra ki fanyi ra. ⁴ Yesabela nu Alatala xa namijɔnmɛɛ faxama temui naxɛ, Abadiyasi namijɔnmɛ kɛmɛ tongo nɛ, a sa e nɔxun mixi tongo suuli suuli ma fɔnmɛ firin kui, a e balo ye nun taami ra.

⁵ Akabu naxa a fala Abadiyasi bɛ, a naxɛ, «I xa bɔxi birin isa mɛrɛ fende won ma soee nun won ma sofalee noma jooɣe sɔtɔde dennaxɛ, alako e naxa faxa.» ⁶ Akabu nun Abadiyasi naxa bɔxi itaxun e bore ma, e xa a isa. Akabu naxa siga kira nde xɔn, Abadiyasi naxa siga kira gbɛtɛ xɔn.

⁷ Abadiyasi naxa naralan Annabi Eliya ra kira xɔn. Abadiyasi to a to, a naxa a felen a bun ma, a a fala a bɛ, «N marigi Eliya, i tan yati nan a ra?» ⁸ Eliya naxa a yaabi, «Iyo, n tan nan a ra. Sa a fala i xa mangɛ bɛ, i bara Annabi Eliya to.» ⁹ Abadiyasi naxa a fala, «N haake mundun nabaxi i ra naxan a niyama i xa yi mooli raba n na? Yi findima faxɛ nan na n bɛ Akabu mabiri. ¹⁰ N xa a fala i bɛ i Marigi Alatala xili ra, pamane nun bɔxi yo mu na, n ma mangɛ mu i fenxi dennaxɛ. Mennikae na a fala i mu na, Akabu e rakalima xa e mu i toxi. ¹¹ Yakɔsi i naxɛ, <Sa a fala mangɛ bɛ i bara Annabi Eliya to.> ¹² Kɔnɔ n na keli i xun ma ya, Alatala Xaxili Seniyeɣxi fama i xaninde yire nde. Na kui, n na gɛ xɛɛra ibade

Akabu be, a lima muxu mu i toma be sonon, a fa n faxes na ma. N tan bara gaaxu Alatala ya ra kabi n dimedi temui. ¹³ N marigi, e mu a falaxi i be, n naxan naba Yesabela nu Alatala xa namiponmee faxama temui naxe? N Alatala xa namiponmee keme nan noxun fonmee kui tongo suuli suuli ma. N nu fa e balo taami nun ye ra. ¹⁴ Kono yakosi, xa i n xee n ma mange xon ma, n xa a fala a be n bara Annabi Eliya to, a n faxama ne!» ¹⁵ Annabi Eliya naxa a yaabi, «N bara n kali n Marigi Alatala ra, to n nan n yete masenma ne Akabu be.»

¹⁶ Abadiyasi naxa siga Akabu yire, a fa dentege sa a be. Akabu naxa siga Eliya foxo ra. ¹⁷ A to sa Eliya to, Akabu naxa a fala a be, «I tan nan Isirayila ya isoxi yi ki?» ¹⁸ Annabi Eliya naxa a yaabi, «N tan xa mu Isirayila ya isoxi. I tan nun i baba bonsoe nan Isirayila ya isoxi, barima wo bara Alatala xa yaamarie rabolo, i bira Bali kuye foxo ra. ¹⁹ Yakosi, i xa Isirayila pama birin malan Karemele geya ma, a nun wo xa Bali kuye xa namiponmee keme naani tongo suulie, a nun Asera kuye xa namiponmee keme naanie, i xa gine Yesabela naxee rabaloma.»

²⁰ Akabu naxa mixie xee Isirayilakae xilide. A naxa na namiponmee malan Karemele geya fari. ²¹ Na temui Eliya naxa a maso pama birin na, a fa yi masenyi ti e be, «Wo tan luma filankafuija kui han mun temui? Xa Alatala nan Ala ra, wo bira a foxo ra. Xa Bali nan Ala ra, wo bira a tan Bali foxo ra.» Nama mu a yaabi.

²² Annabi Eliya man naxa a fala e be, «N keren nan be Alatala xa namiponmee ra. Bali

xa namijɔnmɛɛ mixi kɛmɛ naani tongo suuli na be. ²³ Wo xa tuura firin so muxu yi ra. Bali namijɔnmɛɛ xa e gbe sugandi, e xa a ibolon, e a sa yege fari, kɔnɔ tɛ mu dɔxɔma a ra. N tan fan xa tuura boore ibolon, n a sa yege gbete fari, n fan mu tɛ dɔxɔma a ra. ²⁴ Muxu na gɛ na rabade, Bali namijɔnmɛɛ xa wo marigi ala maxandi. N tan fan xa Alatala maxandi. Ala naxan na tɛ ragoro sɛrɛxɛ ma, na nan findima jama birin Marigi Ala ra.» Nama birin naxa tin na fe ra.

²⁵ Eliya naxa a fala Bali xa namijɔnmɛɛ bɛ, «Wo tuura keren sugandi, wo singe xa a ibolon, barima wo tan nan gbo. Wo wo marigi ala maxandi, kɔnɔ wo naxa tɛ sa.» ²⁶ E naxa tuura keren tongo, e a ibolon, e a sa yege fari, e fa Bali maxandi folo. Keli gɛɛsɛgɛ ma, han yanyi tagi, e a falama, «Bali, muxu yaabi.» Kɔnɔ yaabi yo mu fa, xui nde yo mu mɛ. E naxa tukan tukan folo e xa sɛrɛxɛbade ya i. ²⁷ Yanyi tagi to a li, Annabi Eliya naxa yo e ma, a falafe ra, «Wo wo xui ite de, barima a to findixi ala ra, fee wuya a yi. Tɛmunde a na biyaasi kui, xa na mu a ra a na xife. Wo xa a raxunu.»

²⁸ E man naxa e xui ite sɛnbɛ ra. E naxa e fate maxaba santidɛgɛmaɛ nun tanbɛɛ ra, han e wuli mini. ²⁹ Yanyi to dangi, e naxa Bali kuye maxandi a namijɔnmɛɛ daaxi han nunmare sɛrɛxɛ ba tɛmui. Kɔnɔ yaabi yo mu fa, xui nde yo mu mɛ, tɔnxuma nde yo mu to.

³⁰ Na tɛmui Annabi Eliya naxa a fala jama bɛ, a naxɛ, «Wo wo maso n na.» Nama to na raba, Eliya naxa Alatala xa sɛrɛxɛbade yailan, naxan nu bara kana mɛnni tɛmui dangixi. ³¹ Eliya naxa

gẽmẽ fu nun firin tongo, naxan lanxi Yaxuba xa die konti ma, Alatala a masen naxan bẽ, «I xili falama nẽ Isirayila.» ³² A naxa sɛrɛxɛbade yailan na gẽmẽ fu nun firinyi ra Alatala xili ra. A naxa fole ge na sɛrɛxɛbade rabilinyi, ye konbo ya naani noma naxan nafede. ³³ A naxa yege sa na fari, a tuura ibolon, a na sa na yege fari.

³⁴ A to gɛ na ra, a naxa mixie yamari, «Wo yi fɛɲɛ naani rafe ye ra, wo a ifili yi yege nun yi sɛrɛxɛ ma.» E to gɛ na rabade, a man naxa a fala e bẽ, «Wo man xa a raba.» E to a raba a firin nde, Eliya man naxa a fala, «Wo man xa ye sa.» E naxa a raba a saxan nde. ³⁵ Ye nu soli sɛrɛxɛbade ra, fole fa rafe ye ra.

³⁶ Nunmare sɛrɛxɛ ba tẽmui, Annabi Eliya naxa a maso sɛrɛxɛbade ra, a a fala, «Iburahima, Isiyaga, nun Isirayila Marigi Alatala, birin xa a kolon to a i tan nan na Ala ra Isirayila. Birin xa a kolon a n tan nan na i xa konyi ra, naxan yi fe birin nabaxi i xui ma! ³⁷ Alatala, i xa n ma maxandi suxu. Yandi, i xa a suxu, alako yi pama xa a kolon a i tan Alatala nan na Ala ra, naxan noma e bɔɲɛ ragbilende i ma.»

³⁸ Na kui Alatala naxa tɛ ragoro, a sɛrɛxɛ gan, a yege gan, hali gẽmẽe nun bɔxi gan nẽ. Ye naxan nu fole kui, a birin naxa xara feo. ³⁹ Nama to na to, e naxa e yatagi rafelen bɔxi ma, e fa a fala, «Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!» ⁴⁰ Annabi Eliya naxa a fala e bẽ, «Wo Bali xa namijɔnmẽe suxu. A keren naxa a gi.» Nama naxa e suxu, Eliya naxa e xanin Kison xure yire, a e birin kɔn naxaba.

⁴¹ Na temui Eliya naxa a fala Akabu be, «Siga i xonyi. I xa i dege, i xa i min, barima na xui i naxan mexi yi ki na fama tune nan na.» ⁴² Akabu naxa te a xonyi a degede nun a minde, konɔ Annabi Eliya tan naxa te Karemele geya fari, a fa a felen boxi ma, a yatagi fa lu a sanyie tagi. ⁴³ A naxa a fala a xa konyi be, «Te yire itexi, i xa baa mabiri mato.» Konyi to te naa, a naxa baa mato, a mu sese gbete to. Eliya naxa a ragbilen na yire itexi sanya solofere baa matode. ⁴⁴ A sanya solofere nde, konyi naxa a fala, «Nuxui di nan tefe baa xun ma. A nun belexe monde lan.» Eliya naxa a fala a be, «Siga, i xa sa a fala Akabu be, a xa baki a xa soori ragise kui, a xa goro geya fari mafuren mafuren alako a naxa biri boora. Tune na fafe!»

⁴⁵ Nuxuie naxa koore birin ifooro, foye naxa keli, tune belebele naxa sin boxi ma. Akabu naxa te a xa soori ragise kui, a siga Yisireeli. ⁴⁶ Alatala naxa senbe fi Eliya ma, a fa a gi a sanyi ra, a dangi Akabu ya ra han Yisireeli sode de ra.

19

Annabi Eliya gaaxufe

¹ Akabu naxa sa dentege sa Yesabela be, Eliya naxan birin nabaxi, a a xa namijonm'ee faxaxi santidegema ra ki naxe. ² Yesabela naxa x'era x'ee Eliya ma, a a fala a be, «Xa n lu mu i faxa beenun tina yi waxati alo i n ma namijonm'ee faxa ki naxe, alae xa n danka.»

³ Annabi Eliya to na me, a naxa a gi a xa a nii ratanga. A naxa so Beriseeba Yudaya boxi ma, a naxa a xa konyi lu menni. ⁴ A tan naxa

sig a gbengberenyi ma a fɛɛɛn keren jɛɛ raba, a doxo wuri nde bun ma, a Ala maxandi faxɛ ra. A naxɛ, «Alatala, n ma tɔɔɛ bara dangi a i. N nii tongo, barima n mu fisa n benbae bɛ.»

⁵ Na tɛmɛi a naxa a sa, a xi na wuri bun ma. Malekɛ nde naxa goro a ma, a din a ra, a a fala a bɛ, «Keli i xa i dɛge.» ⁶ Taami jinxɛ nu na mɛnni gɛmɛ furee fari, a nun ye fɛɛɛ. A naxa a dɛge, a ye min, a man naxa a sa. ⁷ Ala xa malekɛ naxa fa a ma a firin nde, a din a ra, a a fala a bɛ, «Keli i xa i dɛge, barima biyaasi xɔnkuye na i ya ra.» ⁸ A naxa keli, a a dɛge, a ye min. A sɛnbɛ naxan sɔɔ na donsee ra, na naxa a niya a xa nɔ a jɛɛɛɛ xi tongo naani, kɔɛ tongo naani bun ma, han a Ala xa Xorebe geya li.

⁹ Mɛnni a naxa kɔɛ radangi fɔnmɛ nde kui. Na tɛmɛi a naxa yi masenyi mɛ: «I na munse rabafe be Eliya?» ¹⁰ A naxa a yaabi. «N bara n yetɛ fi i tan Alatala Sɛnbɛma ma. Isirayilakae bara i xa saate rabolo, e bara i xa sɛɛɛɛɛɛɛɛɛ kana, e bara i xa namijɔnmɛɛ faxa santidɛgɛma ra. N keren nan fa luxɛ, e na katafe n fan faxade.» ¹¹ Alatala naxa a masen a bɛ, «Mini tande Alatala ya i, i keli fɔnmɛ kui.» A to mini, Alatala naxa dangi a ya i. Foye xungbe sɛnbɛma nde naxa a xun sa geya ma, a gɛmɛ ibɔɔma, a fanyee ibutuxunma, kɔɔ Alatala mu nu na na foye kui. Na tɛmɛi bɔxi fan naxa sɛɛɛ, kɔɔ Alatala mu nu na na bɔxi sɛɛɛɛɛɛɛɛɛ kui. ¹² Na dangi xanbi, tɛ fan naxa mini, kɔɔ Alatala mu nu na na tɛ xɔɔra.

Na to ba a ra, xui jɔxunmɛ nde naxa mini dɔyi dɔyi ra. ¹³ Annabi Eliya to na mɛ, a naxa a yatagi makoto a xa donma ra, a naxa mini fɔnmɛ kui, a

ti fɔnmɛ dɛ ra. A mu bu, xui nde naxa mini a ma, a naxɛ, «I na munse rabafe be Eliya?» ¹⁴ A naxa a yaabi, «N bara n yetɛ fi i tan Alatala Sɛnbɛma ma. Isirayilakae bara i xa saate rabolo, e bara i xa sɛrɛxɛbadɛɛ kana, e bara i xa namipɔnmɛɛ faxa santidɛgɛma ra. N keren nan fa luxi, e na katafe n fan faxade.» ¹⁵ Alatala naxa a masen a bɛ, «I xa gbilen gbengberenyi kira xɔn ma sigafe ra Damasi. I na so naa, i xa ture sɛniyenxi sa Xasayeli xunyi a masenfe ra, a xa findi Arami mangɛ ra. ¹⁶ I xa ture sɛniyenxi sa Nimisi xa di Yehu fan ma, a xa findi Isirayila mangɛ ra. Na dangi xanbi i xa ture sa Elise xunyi, Safati xa di, Abeli Mexolaka xa mamadi, a tan xa findi namipɔnmɛ ra i pɔxɔɛ ra. ¹⁷ Naxan na tanga Xasayeli xa santidɛgɛma ma, Yehu a faxama nɛ. Xa naxan tanga Yehu xa santidɛgɛma ma, Elise a faxama nɛ. ¹⁸ Kɔnɔ n mixi wulu solofere luma nɛ Isirayila, naxee mu suyidixi Bali kuye bɛ, e dɛ mu a sunbuxi.»

¹⁹ Eliya naxa keli mɛnni, a sa Safati xa di Elise li, a na boxi buxafe. Ninge mɔxɔɔnɛn nun naani nan nu jɛrɛfɛ a ya ra, a nu firinyi nan nawalife e xanbi ra. Eliya naxa dangi a fɛ ma, a naxa a xa donma woli a ma. ²⁰ Elise naxa a xa ningee rabolo, a a gi Eliya fɔxɔ ra, a a fala a bɛ, «Yandi, i xa dipɛ n xa sa n pungu nga nun n baba ma. Na tɛmɛui n birama nɛ i fɔxɔ ra.» Eliya naxa a fala a bɛ, «Gbilen i xa wali ra. I munse mɛxi n na?» ²¹ A to a makuya Eliya ra, a naxa ninge firin tongo, a e ba sɛrɛxɛ ra. A naxa wurie findi yege ra e nu maxirixi naxee ra, a sube pin pama bɛ. Na dangi xanbi, a naxa bira Annabi Eliya fɔxɔ

ra, a findi a xa batula ra.

20

Arami mange Samari taa gerefe

¹ Arami mange Ben Hadada naxa a xa soorie birin malan. Mange tongo saxan nun firin nan nu e ya ma, soe nun soori ragisee nu na e yi ra. E naxa Samari rabilin, e fa gere ti e be.

² Na kui Ben Hadada naxa xɛɛrae xɛɛ Isirayila mange Akabu xon. ³ A naxa a fala a be, «A lanma i xa i xa gbeti, i xa xɛɛma, i xa gine tofanyie, nun i xa die birin findi n gbe ra.» ⁴ Isirayila mange naxa a yaabi, «Mange, n bara findi i xa konyi ra, n bara n harige birin fi i ma.»

⁵ Na dangi xanbi mange naxa xɛɛra gbetɛe xɛɛ a falafe ra, «Mange Ben Hadada naxe, «A lanma i xa i xa gbeti, i xa xɛɛma, i xa gine tofanyie, nun i xa die birin findi n gbe ra. ⁶ Tina yi waxati, n mixie xɛɛma ne i xonyi, e xa sa i xa banxi kui mato, a nun i xa mixie xa banxie, e xa se birin tongo naxan tide gbo i be.»»

⁷ Isirayila mange naxa taa kuntigie xili, a a fala e be, «Wo xa a kolon, a yi mixi wama won toorofo ne. N nu bara a fala a be a n nan n ma ginee, n ma die, n ma xɛɛma, nun n ma gbeti birin fima ne a ma. N mu nu tondixi na sese ra.» ⁸ Kuntigie nun pama birin naxa a yaabi, «I naxa i tuli mati a ra, i naxa a danxun.»

⁹ Na kui Akabu naxa a fala Ben Hadada xa xɛɛrae be, «Wo sa a fala won ma mange be a a naxan singe fala, n bara tin na ra, konɔ a naxan saxi na fari, n mu na rabama.» Xɛɛrae naxa gbilen na falade mange Ben Hadada be. ¹⁰ Ben

Hadada naxa xεεrae xεε mange Akabu ma a falafe ra, «Xa n mu Samari xun nakana, sese mu lu yi taa kui fa, mixi noma naxan matongode a belexesole ra, alae xa n danka.» ¹¹ Kono Isirayila mange naxa a yaabi, «Soori naxan na sigafe gere sode, a mu lan a xa a yete matoxo, alo soori naxan bara ge gere sode.» ¹² Ben Hadada to na woyenyi me, a nu na bere minfe ne a nun mange gbete e xa leelee bun ma. A naxa a fala a xa soorie be, «Won xεε gere sode.» Na kui e naxa e ya rafindi Samari taa ma.

¹³ Na temui namiponme nde naxa a maso Isirayila mange Akabu ra, a naxa a masen a be, «Alatala naxe, «I yi soori gali to? To yati n e birin sama ne i sagoe, alako i xa a kolon a n tan nan na Alatala ra.»» ¹⁴ Akabu naxa a maxorin, «A fama na rabade nde saabui ra?» Namiponme naxa a fala a be, «Alatala naxe i fama na rabade gominæ xa segetalæ nan saabui ra.» Akabu naxa a maxorin, «Nde findima e xa yarerati ra na gere kui?» A naxa a yaabi, «I tan.» ¹⁵ Na kui Akabu naxa gominæ xa segetalæ malan, e findi mixi kemε firin mixi tongo saxan nun firin na. Isirayila jama naxan nu na e xanbi ra, e findi mixi wulu solofere nan na.

¹⁶ E naxa mini gere sode yanyi tagi. A lixi Ben Hadada nun a malima mange tongo saxan nun firin nu na bere minfe e xa leelee bun ma. ¹⁷ Gominæ xa segetalæ singe naxa mini gere sode. Mixie naxa a fala Ben Hadada be, «Soorie bara mini Samari taa kui.» ¹⁸ A naxa e yaabi, «Xa na soorie fafe lanyi nan fende, xa na mu a ra e wama gere sode, wo xa e suxu kono wo naxa e

faxa de.»

¹⁹ Isirayila gominae xa sɛgetalae naxa mini, e nun Isirayila sɔɔri pama. ²⁰ E to gere so, kankan naxa mixi nde faxa. Aramikae naxa e gi keren na, Isirayilakae fa bira e fɔxɔ ra. Arami mangɛ Ben Hadada fan naxa a gi a xa soe fari, a nun sɔɔri nde naxee nu na sɔɔri ragisee kui.

²¹ Isirayila mangɛ naxa mini, a Aramikae xa soee faxa, a e xa sɔɔri ragisee kana. Na findi nɛ gbaloe ra Aramikae bɛ. ²² Na namipɔnmɛ man naxa a maso Isirayila mangɛ ra, a a fala a bɛ, «I xa wakili, i xa fee rafala, barima tamuna Arami mangɛ man fama nɛ i gerede.»

²³ Arami sɔɔrie naxa a fala e xa mangɛ bɛ, «Isirayilakae xa ala sɛnbɛ gbo geya nan fari. Na nan a toxi e won bɔnbɔxi. Xa won sa e gere fili nan ma nu, won nɔma nɛ e ra. ²⁴ I naxan nabama, i xa na mangɛ ba naxee na i xa mixie ya ma, i fa gominae ti e pɔxɔɛ ra. ²⁵ I xa sɔɔri gbɛtɛɛ fen sɔɔri faxaxie pɔxɔɛ ra, i xa soe nun sɔɔri ragisee fen a kanaxie pɔxɔɛ ra. Na tɛmui, won man sigama e gerede fili nan ma, won fama nɛ node e ra a fanyi ra.» Mangɛ naxa na birin naba, alo e a fala a bɛ ki naxɛ.

²⁶ Na pɛ igbilenyi, Ben Hadada naxa a xa sɔɔrie malan, a e xanin Afeki biri ra, e xa Isirayila gere. ²⁷ Isirayilakae fan naxa e xa sɔɔrie malan, e fandɛ soto, e siga e ralandɛ. Isirayilakae to yonkin Arami pama ya i, e lu nɛ alo si gɔɔrɛ lanmadi firin Aramikae xa gboe xa fe ra.

²⁸ Ala xa mixi naxa a maso Isirayila mangɛ ra, a a masen a bɛ, «Alatala xui nan yi ki: Aramikae to a fala a Alatala sɛnbɛ gbo geya nan fari a mu

findixi ala ra fili tan ma, n e sama nɛ i sagoe, alako i xa a kolon n tan nan Alatala ra.» ²⁹ E naxa yonkin e boore ya i xi solofere bun ma. Na tɛmɛi gere naxa folo, Isirayilakae fa Arami sɔɔrie mixi wulu kɛmɛ faxa. ³⁰ A dɔnxɔɛɛ naxa mini e gi ra Afeki tɛtɛ kui, kɔno tɛtɛ fan yati naxa bira e ma, a mixi wulu mɔxɔɲɛn nun solofere faxa. Ben Hadada tan nu bara a gi, a sa a noxun konkoe nde kui.

³¹ A xa sɔɔrie naxa a fala a bɛ, «Muxu a mɛ nɛ, a Isirayilakae xa mangɛ bɔɲɛ fan. Muxu xa bɛki dugi xiri muxu tagi, muxu xa luuti xiri muxu xunɲie sunnunyi tɔnxuma ra, muxu xa muxu yɛtɛ dɛntɛɛ Isirayila mangɛ bɛ. Tɛmunde a dipɛma i faxafe ma.» ³² E naxa bɛki dugi xiri e tagi, e luutie xiri e xunɲie sunnunyi tɔnxuma ra, e fa e yɛtɛ dɛntɛɛ Isirayila mangɛ bɛ, e fa a fala, «I xa konyi Ben Hadada bara i mayandi i naxa a faxa.» Akabu naxa e yaabi, «A man baloxi? N ngaxakerenyi nan a ra.» ³³ Na mixie to na mɛ, e naxa a mapɔxun fe fanyi na a ra. E naxa mangɛ yaabi, «Iyo, Ben Hadada i ngaxakerenyi nan a ra!» Akabu naxa e yamari, «Wo sa fa a ra.»

Ben Hadada naxa mini a nu na dɛnnaxɛ, a siga Akabu yire. Akabu naxa a baki a xa sɔɔri ragise kui. ³⁴ Ben Hadada naxa a fala a bɛ, «N taɛe ragbilenma nɛ i ma, n baba naxee ba i baba yi ra. I nɔma i xa makiti tide Damasi, alɔ n baba gbe to nu na Samari.» Akabu naxa a fala a bɛ, «Won xa saate xiri, n fa i bɛɲin.» E to saate xiri, a naxa a bɛɲin.

³⁵ Namipɔnmɛ nde naxa a fala a ɲɛɛ boore bɛ Alatala xui ra, «N bonbo.» Kɔno a ɲɛɛ boore

mu tin a bonbode. ³⁶ Na kui, a naxa a fala a jere boore be, «I to mu tinxi i tuli matide Alatala xa masenyi ra, yete nde fama ne i faxade.» A to keli menni, yete naxa dutun a ma, a a faxa. ³⁷ Na namiponme naxa siga mixi gbete fan yire, a a fala a be, «N bonbo.» Na kanyi naxa a bonbo han a a maxono.

³⁸ Namiponme naxa sa ti kira ra mange nu dangima dennaxe. A naxa a yatagi maxiri dugi nde ra a fi daaxi. ³⁹ Mange to dangi naa, namiponme naxa a fala mange be a xui itexi ra, «N tan i xa soori, n nu na gere yire ne. Soori nde naxa mini gere ya ma, a fa won yaxui suxuxi nde taxu n na, a a fala n be, «Yi xeme suxu gben. Xa a a ba i yi, i nii nan findima a sare ra, xa na mu i kobiri ba.» ⁴⁰ Kono n nu yanfaxi wali nde kui, na xeme suxuxi naxa no a gide.» Mange naxa a fala a be, «I bara i yete makiiti. A lanma i xa faxa.»

⁴¹ Na temui namiponme naxa dugi ba a yatagi ma, Isirayila mange naxa a kolon fa namiponme nde nan a ra. ⁴² A naxa a fala mange be, «I to bara i yaxui bepin n naxan saxi i belexe i, n mixi naxan natonxi, i nii nan findima a sare ra, i xa jama findima a xa jama sare nan na.» ⁴³ Na kui Isirayila mange naxa gbilen a xonyi Samari sunnunyi nun boje mapaaxui kui.

21

Naboti xa sansi yire

¹ Yisireelika nde nu na naxan xili Naboti. Sansi yire nu na a yi ra Samari mange Akabu xa boxi fe ma. ² Akabu naxa a fala Naboti be, «I xa i xa sansi yire so n yi ra, n xa a findi n ma laakoe yire

ra, barima a makore n ma banxi ra. N sansi yire gbete soma i yi ra a joxoe ra naxan fan na be, xa na mu a ra, n xa a sara kobiri ra.» ³ Naboti naxa Akabu yaabi, a naxe, «Alatala xa n natanga n benbae ke sofe ra i yi.»

⁴ Akabu naxa so a xonyi, a sunnunxi ra, a boje mapaaxuxi Yisireelika Naboti xa masenyi xa fe ra, a falafe ra, «N mu n benbae ke soma i yi ra.» A naxa a sa, a a kobe raso mixie ra, a mu tin donse donde. ⁵ A xa gine Yesabela naxa siga a yire, a a maxorin, «Munfe ra i boje mapaaxuxi, i mu tin i degede?» ⁶ A naxa a yaabi, «N bara a fala Yisireelika Naboti be a xa a xa sansi yire so n yi ra, n xa a sara, xa na mu a ra, n xa sansi yire gbete so a yi ra, konjo a mu tin na ra fefe ma.» ⁷ Na kui, a xa gine Yesabela naxa a fala a be. «Pe, i tan xa mu findixi Isirayila mange ra? Awa, mange, keli, i xa i dege jexinyi kui. N tan Yisireelika Naboti xa sansi yire soma ne i yi ra!»

⁸ A xa gine naxa bataaxe sebe Akabu xili ra, a mange Akabu xa tonxuma sa a ma, a fa a rasanba forie nun kuntigie ma, naxee nu sabatixi Naboti xa taa kui. ⁹ A sebexi bataaxe kui, «Wo sunyi nun sali rabafe ti nama be, Naboti xa dexo nama birin ya i. ¹⁰ Wo xa fuyante firin dexo a ya i, naxee a tojnegema, a falafe ra a bara Ala nun mange konbi. Na kui wo xa a ramini taa kui, wo a magono gema ra han a xa faxa.»

¹¹ Naboti xa taa mixie, forie nun kuntigie naxa a raba, alo Yesabela a yamarixi ki naxe na bataaxe kui. ¹² E naxa sun e sali, e Naboti dexo nama birin ya tode ra, ¹³ e fa fuyante firinyi radexo a yire. Na fuyante firinyie naxa Naboti

toɔnɛɛɛ nama ya i, a falafe ra, «Naboti bara Ala nun mangɛ konbi.» Nama naxa Naboti xanin taa fari ma, e a magɔnɔ han a faxes. ¹⁴ E naxa xɛɛraɛ xɛɛ Yesabela ma, a falafe ra, «Naboti bara magɔnɔ gɛmɛ ra, a bara faxes.»

¹⁵ Yesabela to a mɛ a Naboti bara magɔnɔ gɛmɛ ra han a bara faxes, a naxa siga Akabu yire, a a fala a bɛ, «Yakɔsi keli, i xa Naboti xa sansi yire tongo, Naboti Yisireelika tondi naxan sarade i ma kɔbiri ra. Naboti a mu na sɔnɔn, a bara faxes.»

¹⁶ Akabu to a mɛ, a Naboti bara faxes, a naxa keli keren na, a sa Naboti xa sansi yire findi a gbe ra.

¹⁷ Alatala naxa a masen Annabi Eliya Tisibeka bɛ, a naxɛ, ¹⁸ «Siga Isirayila mangɛ Akabu yire Samari. A na Naboti xa sansi yire, a naxan findixi a gbe ra. ¹⁹ I xa a fala a bɛ, «Alatala xa masenyi nan ya: «I bara faxes ti, i bara mixi kɛ mɔpa! Baree fama i wuli makɔnde, e Naboti wuli makɔnxi dennaxɛ.»» ²⁰ Akabu naxa Eliya yaabi, «I tan n yaxui, i bara n to?» A naxa a fala a bɛ, «Iyo, n bara i to. I to i yetɛ fi fe ɲaaxi rabafe ma, naxan mu rafanxi Alatala ma, ²¹ n gbaloe ragoroma nɛ i ma, n i bama nɛ Isirayila, n xɛmɛ birin faxes xɔrɛ nun konyi i bɔnsɔɛ ya ma Isirayila. ²² N i xa fɔxɛ luma nɛ, alɔ Nebati xa di Yerobowami nun Ahiya xa di Baasa xa fɔxɛɛ, barima i bara n naxɔnɔ, i man bara Isirayila ɲama birin ɲapɛrɛ yunubi kui.»

²³ «Alatala xa masenyi nan ya Yesabela xa fe ra, a naxɛ, «Baree fama nɛ Yesabela donde Yisireeli tɛtɛ fɛ ma. ²⁴ Akabu xa mixi naxan na faxes taa kui, baree nan na donma. Naxan na faxes wula i, yubɛɛ nan na donma.»»

²⁵ Mixi yo mu na naxan a yete fi fe jaaxi rabafe ma alo Akabu. A xa gine Yesabela nu a boje ratema na fe kui. ²⁶ A nu fe jaaxi rabama dangi mixi birin na. A nu kuyee batuma alo Amorikae, Alatala naxee keri Isirayilakae ya ra.

²⁷ Akabu to Annabi Eliya xa masenyi me, a naxa a xa donma iboo sunnunyi kui, a naxa sunnun dugi ragoro a ma, a sunyi suxu. A nu a sama sade ma, na sunnun dugi ragoroxi a ma, xa na mu a nu jere doyi doyi a sunnunxi ra. ²⁸ Alatala naxa a masen Eliya Tisibeka be, a naxe, ²⁹ «I bara a to Akabu a yete magoroxi n be ki naxe? A to bara a yete magoro n be, n mu gbaloe ragoroma a ma fanni a baloxi. N gbaloe ragoroma a bonsoe ma a xa di xa waxati ne.»

22

Akabu xa geree

(Yudaya Mang'e II 18:2-27)

¹ Ne saxan naxa dangi, gere yo mu lu Arami nun Isirayila tagi. ² A je saxan nde ra, Yudaya mange Yehosafati naxa goro Isirayila mange yire. ³ Isirayila mange naxa a fala a xa mixie be, «Wo a kolon a Ramoti, naxan na Galadi boxi ma, won tan nan gbe a ra. Won naxa siike a rasuxude Arami mange yi ra.» ⁴ Isirayila mange Akabu naxa a fala Yudaya mange Yehosafati be, «Won birin na a ra sigafe Ramoti Galadi boxi ma?» Yehosafati naxa a yaabi, «Iyo, i tan yo n tan yo, won birin keren. Won ma pamae nun won ma soe fan a birin keren.»

⁵ Yehosafati naxa a fala Isirayila mange be, «N bara i maxandi, won xa Alatala sago fen yi fe kui yakosi.» ⁶ Isirayila mange naxa namiponme keme naani malan, a e maxarin, «A lanma ka a mu lanma won xa siga Ramoti gere de Galadi boxi ma?» E naxa a yaabi, «Wo te, Ala fama e sade i sagoe mange.» ⁷ Kono Yehosafati naxa mange maxarin, «Alatala xa namiponme nde mu na be, won noma naxan maxarinde?» ⁸ Isirayila mange naxa Yehosafati yaabi, «Xeme keren peti nan be, won noma Alatala maxarinde naxan saabui ra, kono a mu rafan n ma, barima a xunnakane fe nan gbansan falama n ma fe ra. A mu xunnakeli fe yo falama n be. A xili Mike. Yimila xa di na a ra.» Yehosafati naxa a fala, «A mu lanma mange xa na woyen mooli fala.» ⁹ Na kui, Isirayila mange naxa a xa batula keren xili, a a fala a be, «Fa Yimila xa di Mike ra n be keren na.»

¹⁰ Isirayila mange nun Yudaya mange Yehosafati nu dodoxi e xa kibanyie kui, mange donmae ragoroxi e ma. E nu na lonyi ma, Samari taa sode de ra. Namiponmee nu na e xa masenyie tife e be. ¹¹ Kenaana xa di Sedekiya nu bara feri wure daaxie yailan, a fa a fala mang'ee be, «Alatala xa masenyi nan ya: <Wo Aramika e bonboma yi ferie nan na han e sonto.>» ¹² Namiponme birin nu na masenyi mooli falama e be. E naxa a fala, «Wo te Ramoti Galadi boxi ma. Wo xunnakeli nan sotoma, Alatala fama ne e sade mange sagoe.»

¹³ Xera naxan siga Mike xilide, na naxa a fala a be, «I bara a to, namiponme birin bara lan e xa fe fanyi fala mange be. I fan xa kata, wo xui xa lu

keren, i xa fe fanyi fala mang'e be.» ¹⁴ Mike naxa a fala, «Alatala jipe na a ra. N Marigi Alatala na naxan yo masen, n na nan falama.»

¹⁵ A to mang'e yire li, mang'e naxa a fala a be, «Mike, a lanma ka a mu lanma muxu xa siga gere sode Ramoti Galadi boxi ma?» Mike naxa a yaabi, «Wo te, wo xunnakeli nan sotoma. Alatala fama ne e sade wo sagoe.» ¹⁶ Kono mang'e naxa a fala a be, «N jan bara a fala i be sanya wuyaxi, i xa i kali nondi yati nan falade n be Alatala xili ra.»

¹⁷ Mike naxa a yaabi,
«N bara Isirayila birin to,
e yensenxi geyae fari,
alo xuruse rabepinxie.
Alatala xa masenyi nan ya:
Marigi mu na yi pama be.

Kankan xa gbilen a xonyi bonesa kui.»

¹⁸ Isirayila mang'e naxa a fala Yehosafati be, «N mu a fala xe i be, a mu noma fe fanyi masende n ma fe ra, fo fe paaxi tun?»

¹⁹ Na temui Mike naxa a fala e be, «Yakosi, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra. N bara Alatala to a xa kibanyi kui, a xa maleke gali nu tixi a yirefanyi ma nun a koola ma. ²⁰ Alatala naxa a fala, «Nde wama sigafe xaxili kobi rasode Isirayila mang'e Akabu xunyi, a xa sa Ramoti gere Galadi boxi ma alako a xa faxa?» Nde naxa a yaabi xaxili nde ra, nde fan naxa a yaabi xaxili gbete ra. ²¹ Na kui pinne nde naxa mini, a ti Alatala ya i, a a fala, «N tan noma ne a ra.» Alatala naxa a maxorin, «I noma di?» ²² A naxa a yaabi, «N sigama ne, n fa wule fala mang'e be a

xa namipɔnmee saabui ra.> Alatala naxa a fala a be, <I fama ne a node, na sooneyama ne. Siga, i xa sa na raba.> ²³ Yakosi, Alatala bara wule sa i xa namipɔnmee de i. Ala bara nate jaaxi tongo i xa fe ra.»

²⁴ Na temui, Kenaana xa di Sedekiya naxa a maso, a Mike de ragarin, a fa a fala, «Alatala Xaxili minixi kira mundun na n ma n xa woyen i be?» ²⁵ Mike naxa a yaabi, «I fama na tode, i i gima i noxunde fende temui naxe.» ²⁶ Isirayila mange naxa a fala, «Wo Mike xanin taa mange Amon nun mange xa di Yowasi xon ma. ²⁷ Wo xa a fala e be, <Mange naxe, a wo xa yi xeme sa geeli kui, a wo naxa donse so a yi ra, fo taami xare nun ye, han n sa fama temui naxe xunnakeli kui.>» ²⁸ Mike naxa a yaabi, «Xa i sa gbilen xunnakeli kui, n ma masenyi mu kelixi Alatala ma.» A man naxa a fala nama ya xori, «Nama birin, wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra a fanyi ra!»

²⁹ Isirayila mange nun Yudaya mange Yehosafati naxa te Ramoti Galadi boxi ma. ³⁰ Isirayila mange naxa a fala Yehosafati be, «I xa so gere kui mange donma ragoroxi i ma.» Isirayila mange tan naxa mange dugi ba a ma, a soori donma gbansan nagoro a ma, a siga gere sode. ³¹ Arami mange nu bara a fala a xa soori tongo saxan nun firinyi be, naxee findixi soori ragise xa soorie yareratie ra, «Wo xa kate birin naba wo xa Isirayila mange gbansan nan fen, wo a faxa.» ³² Soori ragise xa soorie yareratie to Yehosafati to, e naxa a mapoxun temunde Isirayila mange nan a ra. E naxa e xun ti a ra, e xa sa a gere. Yehosafati naxa a malimae xili.

³³ Soori ragise xa soorie yareratie naxa a kolon Isirayila mangɛ xa mu a ra, e fa gbilen a foxo ra.

³⁴ Na temui soori nde naxa xali woli na ki tun. Tanbe naxa sa Isirayila mangɛ soxo a kanke makantase lenbee tagi. Mangɛ naxa a fala a xa soori ragise ragima be, «Gise mafindi, i xa n namini gere fari ma, barima n bara maxono.»

³⁵ Gere naxa xoxoxo na loxoɛ ki fanyi ra. Mangɛ nu tixi a xa soori ragise kui, a ya rafindixi Aramikaɛ ma. A naxa faxa na nunmare ra, a wuli gbegbe nu na a xa soori ragise kui. ³⁶ Soge goro temui, yaamari naxa fi, «Birin xa gbilen e xonyi, birin xa siga e xa boxi ma.»

³⁷ Mangɛ faxa na ki ne, a naxa ragata Samari taa kui. ³⁸ E to mangɛ xa soori ragise kui ixa Samari ye yire, baree naxa Akabu wuli makon, langoe ginɛ fan naxa e maxa naa, alo Alatala a masen ki naxe.

³⁹ Akabu xa taruxui donxoɛ, nun a fe naxan birin naba, nun a banxi tixi ki naxe sili jinyie ra, nun a taa naxee ti, na birin sebexi Isirayila mangɛ xa taruxui kui. ⁴⁰ Akabu naxa ragata a benbae fe ma. A xa di Axasiya naxa findi mangɛ ra a noxoɛ ra.

*Yehosafati findife Yudaya mangɛ ra
(Yudaya Mangɛ II 20:31-21:1)*

⁴¹ Asa xa di Yehosafati findi Yudaya mangɛ ra, Isirayila mangɛ Akabu xa mangɛya je naani nde ne. ⁴² Ne tongo saxan nun suuli nu na Yehosafati be, a to nu findima mangɛ ra Darisalamu. A nga nu na Sili xa di Asuba nan na. ⁴³ Yehosafati naxa jere a baba Asa xa kira xon ma, a mu a makuya Alatala xa kira ra. ⁴⁴ Kono kuye batufe yire itexie

ma, na mu dan Yudaya boxi ma. Mixie mu tagan sɛrɛxɛ bafe ra naa, a nun surayi ganfe sɛrɛxɛ ra.

⁴⁵ Lanyi nu na Yehosafati nun Isirayila mangɛ tagi.

⁴⁶ Yehosafati xa taruxui dɔnxɔɛ, nun a xa gere ki fanyi, na sɛbɛxi Yudaya mangɛ xa taruxui kui. ⁴⁷ A naxa tɔnyi dɔxɔ langoe xa wali ma kuye batudee, naxee nu na kabi a baba Asa waxati.

⁴⁸ Mangɛ nu na Edon, Yudaya mangɛ gomina nde nan ti naa. ⁴⁹ Yehosafati naxa kunkuie yailan Tarasisi, alako e xa siga xɛɛma fende Ofiri, kɔnɔ kunkuie naxa kana Esiyon Geberi. ⁵⁰ Na kui Akabu xa di Axasiya naxa a fala Yehosafati bɛ,

«N ma mixie nun i i xa mixie birin xa siga na wali rabade kunkuie kui.» Kɔnɔ Yehosafati mu tin na fe ra. ⁵¹ Yehosafati naxa bɛɛ a benbae fɛ ma, a ragata a benba Dawuda xa taa kui. A xa di Yehorami naxa ti mangɛ ra a ɲɔxɔɛ ra.

Isirayila mangɛ Axasiya

⁵² Akabu xa di Axasiya naxa findi mangɛ ra Samari, Isirayila boxi xun ma, Yudaya mangɛ Yehosafati xa mangɛya ɲɛ fu nun solofere nde ra. A bu nɛ mangɛya kui ɲɛ firin Isirayila xun ma. ⁵³ A naxa fe raba, naxan mu rafan Alatala ma, a naxa a ɲɛrɛ a baba nun a nga xa kira xɔn ma. A naxa fe raba alɔ Nebati xa di Yerobowami, naxan a niya Isirayila birin xa yunubi raba. ⁵⁴ A naxa Bali kuye batu, a a xinbi sin a bɛ. Na kui a naxa Isirayila Marigi Alatala raxɔnɔ, alɔ a baba a raba ki naxɛ.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2